

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)

**КОЛЕГІЯ ДЕПАРТАМЕНТУ ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
(29.10.2014)**

Інформаційний збірник

Київ 2014

Матеріали колегії ДОНМС

«Про прозорість у використанні бюджетних коштів та відкритість благодійної допомоги навчальним закладам та про впровадження пілотного проекту «Гроші ходять за дитиною»

Зміст

I. Про прозорість у використанні бюджетних коштів та відкритість благодійної допомоги навчальним закладам

1. Звернення громадян щодо збору коштів у навчальних закладах

Загорулько Галина Володимирівна, начальник Інспекції навчальних закладів

2. Актуальні питання співпраці навчальних закладів Шевченківського району з батьківською громадою»

Ярова Євгенія Валентинівна, начальник управління освіти Шевченківської
районної в місті Києві державної адміністрації

3. Шкільний бюджет та громадські організації батьків

Шукевич Юрій Володимирович, директор Фінансового ліцею м. Києва, голова
громадської організації «Асоціація керівників шкіл м. Києва»

4. Співпраця благодійного фонду з гімназією в організації навчально-виховного процесу

Баталова Олена Львівна, директор гімназії №153 імені О. Пушкіна
Шевченківського району

5. Соціальне партнерство між батьками й навчальними закладами – основа благодійних фондів

Грушевська Наталія Миколаївна, голова громадської організації
Шевченківського району

II. Про впровадження пілотного проекту «Гроші ходять за дитиною»

1. Кому потрібна прозорість в освіті?

Фіданян Олена Григорівна, директор Департаменту освіти і науки, молоді та спорту

2. Принцип «Гроші ходять за дитиною» крізь призму існування приватної освіти та роботи приватної школи

Барматова Ірина В'ячеславівна, начальник аналітичного відділу громадської організації «Асоціація приватних закладів освіти міста Києва»,

Парашенко Людмила Іванівна, професор кафедри управління освітою Національної академії державного управління при Президентові України

3. Покроковий план дій загальноосвітнього навчального закладу до впровадження принципу «Гроші ходять за дитиною»

Олексюк Світлана Валентинівна, директор середньої загальноосвітньої школи № 5 Печерського району

4. Рішення колегії Департаменту освіти і науки, молоді та спорту

I. Про прозорість у використанні бюджетних коштів та відкритість благодійної допомоги навчальним закладам

1. Інформація про звернення громадян, які надійшли до Інспекції навчальних закладів у січні–жовтні 2014 року щодо грошових поборів у навчальних закладах міста Києва

Загорулько Галина Володимирівна, начальник Інспекції навчальних закладів

Тема колегії визначена ситуацією, що склалася в навчальних закладах столиці, – численні звернення батьків учнів щодо грошових зборів.

Усього працівниками Інспекції (не враховуючи фахівців Департаменту) у 2014 році розглянуто 461 звернення, з них – 104 (23%) щодо збору коштів з батьків.

Найбільше таких звернень надійшло з таких районів, як Солом'янський (26), Шевченківський (18), Святошинський (12).

Солом'янський район «лідидує» з-поміж районів у зв'язку зі зверненнями батьків гімназії № 318 «Міленіум» (тільки по Інспекції – 20, а загалом – 39).

У Шевченківському районі багато звернень батьків стосувалися таких навчальних закладів, як СШ №№ 135 (6), 106 (4), ліцею № 38 (6).

У Святошинському районі керівники восьми ДНЗ та чотирьох ЗНЗ не змогли вирішити питання з батьками, унаслідок чого отримано 12 скарг з питань грошових поборів.

У Голосіївському та Дніпровському районах протизаконні дії директорів навчальних закладів призвели до численних скарг батьківської громадськості.

Разом з тим у Подільському районі скарг батьків з питань грошових поборів менше, ніж в інших районах.

Також менша кількість таких скарг у дошкільних навчальних закладах, ніж у загальноосвітніх. Крім того, у таких районах, як Голосіївський, Дніпровський, Печерський, Подільський, Шевченківський подібні скарги від батьків вихованців ДНЗ взагалі до Інспекції не надходили (таблиця 1).

Таблиця 1

Узагальнена інформація щодо звернень батьків до Інспекції навчальних закладів з питань грошових поборів за районами м. Києва

Назва району	Кількість звернень про збір грошей			Назва ЗНЗ
	Усього	ДНЗ	ЗНЗ	
1. Голосіївський	8	-	8	Ліцей № 241 «Голосіївський» (7), СЗШ № 319
2. Дарницький	10	3	7	ДНЗ №№ 189, 290, 240; СЗШ №№ 111, 217, 296, 329 «Логос»; гімназія «Київська Русь»(2), СШ № 309
3. Деснянський	8	1	7	ДНЗ № 15,

				СЗШ №№ 293, 294, 300, 213 (2); СШ 152, гімназія «Києво-Могиллянський колегіум»
4. Дніпровський	6	-	6	СШ №№ 246, 137; НВК № 30 «ЕкоНад» (4)
5. Оболонський	7	2	5	ДНЗ №№ 673, 804; СЗШ №№ 8, 232, 285; СШ № 16 (2)
6. Печерський	8	-	8	СЗШ № 78, СШ № 80 (2), ліцей № 77 «Кловський» (2), гімназія № 109 ім. Тараса Шевченка
7. Подільський	1	-	1	Гімназія № 123
8. Святошинський	12	8	4	ДНЗ №№ 789, 681, 257, 819, 567, 565, 560; ШДС «Лілея»; СЗШ №№ 206, 162; гімназія східних мов № 1 (2)
9. Солом'янський	26	3	23	ДНЗ №№ 10, 397, 350; СШ № 221, СЗШ №№ 166, 279; гімназія № 318 «Міленіум» (20)
10. Шевченківський	18	-	18	СШ №№ 106 (4), 135 (6), 101, ліцей-інтернат № 20, ліцей № 38 (6)
Усього	104	17	87	

Причинами таких звернень стали порушення чинного законодавства педагогічними працівниками щодо збору коштів на різні потреби навчальних закладів, перевищення повноважень членами батьківських комітетів.

Але основна причина – це відсутність прозорості та відкритості інформації про отримання благодійних внесків та їх використання. У тих закладах, де керівництво звітується за кожну отриману від батьків гривну, звернень немає. Варто зауважити, що не завжди інформація, викладена в скаргах батьків, підтверджується (таблиця 2).

Таблиця 2

Назва району	Кількість звернень про збір грошей	Інформація про збір грошей підтвердилася	Інформація про збір грошей не підтвердилася
1. Голосіївський	8	7	1
2. Дарницький	10	4	6
3. Деснянський	8	3	5
4. Дніпровський	6	4	2
5. Оболонський	7	1	6
6. Печерський	8	1	7
7. Подільський	1	0	1
8. Святошинський	12	2	10

9. Солом'янський	26	20	6
10. Шевченківський	18	2	16
Усього	104	44 (41%)	60 (59%)

Наведу кілька прикладів.

В одному із садочків Оболонського району під час перевірки звернення батьків з'ясовано, що впродовж 20–24 вересня проводилася акція допомоги бійцям АТО. Приймалися добровільні пожертви від працівників і батьків. На зібрані кошти закуплено необхідні речі, медикаменти для воїнів АТО. Проте ініціатори заходу не прозвітували перед батьками. Деякі батьки засумнівалися в раціональному використанні коштів, що і спричинило скаргу.

У ДНЗ Солом'янського району завідувача уклала договір з БФ «Столична освіта». Перед звільненням договір розірвала, не прозвітувавшись перед батьками про витрачені кошти, унаслідок чого теж було одержано скаргу.

Також виправдані звернення батьків, коли вони скаржаться на дії керівників загальноосвітніх навчальних закладів, які дозволяють проводити спектаклі за кошти батьків під час навчального процесу.

Неузгодженість дій батьківської громадськості й адміністрації шкіл з питань збору грошей на охорону закладу, фотографування дітей, платні екскурсії, споживання кисневої пінки, придбання навчальної літератури, видання шкільної друкованої продукції також спричинює звернення батьків. Вони ставлять питання, чому кошти ідуть тільки на вирішення побутових проблеми, а не спрямовуються на покращення навчального процесу.

Ще під час розгляду звернень виявляється, що і в школах, які співпрацюють з благодійними фондами (організаціями), теж є порушення. Так, квитанції з фіксованими сумами, які треба перерахувати на рахунок фондів, роздають класні керівники та вчителі початкових класів батькам, а інколи й учням. А мета внеску – благодійницька діяльність.

За результатами розгляду звернень громадян, під час яких підтвердилися факти серйозних порушень у роботі, невчасне реагування на звернення батьків, що є причиною конфліктів з ними, окремих керівників навчальних закладів і педагогічних працівників притягнуто до дисциплінарних стягнень.

Усі наведені приклади спонукають керівників навчальних закладів організувати співпрацю з батьківською громадськістю та благодійними фондами згідно з чинним законодавства. Інколи голови батьківських комітетів з фінансових питань перевищують свої повноваження, тому треба підвищувати їхню кваліфікацію, проводити тренінги, навчання, обмін досвідом тощо.

Так, у вересні цього року на нараді у КМДА під головування Старостенко Г. створено робочу групу із представників батьківської громадськості, благодійних фондів, керівників навчальних закладів, фахівців районних управлінь освіти, на яку покладено завдання створити дорожню карту для

спільної співпраці БФ та навчальних закладів. Пропоную цю робочу групу затвердити на колегії.

На мій погляд, ці та інші заходи призведуть до зменшення скарг та звернень батьків.

Додаток

Інформація щодо звернень батьків до Інспекції навчальних закладів з питань грошових поборів за районами м. Києва

Назва району	Назва навчального закладу	Зміст звернення	Інформація підтвердилася/не підтвердилася
1. Голосіївський	Ліцей № 241	Про примусовий збір коштів на потреби ліцею та додаткові платні освітні послуги	Підтвердилася (проводиться службове розслідування)
2. Дарницький	СЗШ № 217	Про порядок надання благодійних внесків у фонд школи.	Заявниці надано роз'яснення. Є заява, що не вимагає відповіді.
	СЗШ № 111	Про порядок надання благодійних внесків у фонд школи	Частково підтвердилася Кошти збиралися батьківським комітетом.
	СШ № 296	Про недоцільне використання батьківських благодійних внесків	Частково підтвердилася, директора звільнено з посади (наказ ДОН від 27.06.2014 № 561-к)
	СЗШ № 329 «Логос»	Про збір коштів з батьків учнів 1-х класів	Заявниці надано роз'яснення. Є заява, що не вимагає відповіді
	СШ № 309	Про збір коштів з батьків на	Не підтвердилася

		охорону та інші потреби закладу	
	ДНЗ № 189	Про порушення порядку при надходженні позабюджетних коштів	Підтвердилася, завідуючій оголошено догану (наказ ДОН від 07.03.2014 № 149-к). Звільнено з посади за власним бажанням
3. Деснянський	СЗШ № 293	Про збір коштів на випуск газети «Рідна школа»	Частково підтвердилася. Кошти збиралися батьківським комітетом
	СЗШ № 294	Про примусовий збір коштів на влаштування відпочинку та оплати охоронця	Частково підтвердилася, кошти збиралися батьківським комітетом. Зобов'язано директора роз'яснити Положення про батьківські комітети
	Гімназія «Києво-Могилянський колегіум»	Щодо збору благодійних внесків на потреби навчального закладу	Не підтвердилася. Кошти направлялися благодійниками через БФ сприяння гімназії «Києво-Могилянський колегіум»
	СЗШ № 213	Щодо збору благодійних внесків з батьків учнів 1-х, 6-х класів	Підтвердилася, оголошено догану заступнику директора з навчально-виховної роботи (наказ РУО від 03.10.2014 № 440), до ДОНМС надано подання щодо притягнення до дисциплінарної

			відповідальності директора школи)
	СЗШ № 152	Щодо збору коштів з батьків учнів 9-го класу на ДПА з української мови	Не підтвердилася
4. Дніпровський	Гімназія № 30 «ЕкоНад»	Про грошові побори з батьків на потреби гімназії	Підтвердилася, оголошено догану директору (наказ ДОН від 27.03.2014 № 139-к)
5. Оболонський	СЗШ № 8	Про збір коштів з батьків першокласників ініціативною групою	За твердженням батьків кошти збирались представниками батьківських комітетів у добровільному порядку
	СШ № 16	Про збір коштів з батьків директором школи	За твердженням батьків кошти збирались представниками батьківських комітетів у добровільному порядку
	СЗШ № 232	Про вимагання грошових внесків при прийомі дитини до 1-го класу	Не підтвердилася
	СЗШ № 285	Про примусовий збір коштів на потреби школи та відсутність звіту про їх використання	За твердженням батьків кошти збирались представниками батьківських комітетів у добровільному порядку
	ДНЗ № 673	Про збір коштів з батьків на потреби	Заявниці надано роз'яснення. Є заява потреби

		навчального закладу	, що не вимагає відповіді
	ДНЗ № 804	Про збір коштів з батьків на потреби навчального закладу	Заявниці надано роз'яснення. Є заява , що не вимагає відповіді.
6. Печерський	Гімназія № 109	Про примусовий збір коштів з батьків (500 грн) на ремонт приміщень гімназії	Не встановлено
	СШ № 80	Про примусовий збір коштів у сумі 20 грн директором школи	Не підтвердилася
	Кловський ліцей № 77	Про збір коштів адміністрацією навчального закладу за отримання атестата про ПЗСО	Не підтвердилася
	СЗШ № 78	Щодо порушень у використанні благодійних внесків батьків учнів	Підтвердилася (оголошено догану заступнику директора з адміністративно-господарської роботи)
7. Подільський	Гімназія № 123	Про примусовий збір грошей з батьків на потреби гімназії	Благодійна допомога надається навчальному закладу батьками добровільно через благодійний фонд
8. Святошинський	СЗШ № 162	Про вимагання коштів на обслуговування ксерокса	За твердженням батьків кошти збирались представниками батьківських комітетів у

		добровільному порядку
ДНЗ №789	Про вимагання грошових внесків при влаштуванні дитини до ДНЗ	Підтвердилася (клопотання на оголошення догани завідуючій)
ДНЗ № 681	Про збір коштів з батьків вихованців на потреби навчального закладу	Підтвердилася (оголошено догану вихователю групи №2, наказ від 29.04.2014 № 34)
ДНЗ № 257	Про збір коштів з батьків вихованців на потреби навчального закладу	Не підтвердилася, знято з контролю заявницею
ДНЗ № 819	Про вимагання грошових внесків при влаштуванні дитини до ДНЗ	Не підтвердилася, знято з контролю заявницею
ДНЗ № 567	Про збір коштів з батьків вихованців на потреби навчального закладу	Не підтвердилася
ДНЗ № 565	Про збір коштів з батьків дітей на потреби навчального закладу	Не підтвердилася, батьківському комітету доручено прозвітувати про використання батьківських коштів
ШДС «Лілея»	Збір коштів на ремонт харчоблоку	Не підтвердилася, ремонт харчоблоку планується провести за бюджетні кошти
ДНЗ № 560	Збір коштів з батьків на потреби дошкільного закладу	Заявниці надано роз'яснення. Є заява, що не вимагає відповіді

9. Солом'янський	Гімназія № 318 «Міленіум»	Про примусовий збір коштів та відсутності звіту про їх використання	Підтвердилася (директора звільнено з посади)
	СШ № 221	Про збір коштів на потреби навчального закладу	Не підтвердилася
	СЗШ № 166	Про збір коштів з батьків на виставу з дотримання правил дорожнього руху	Не підтвердилася, перегляд вистави дітьми відбувся за згодою батьків
	ДНЗ № 10	Про збір коштів на допомогу АТО	Кошти батькам повернуто, є заява про порозуміння з завідуючою навчального закладу
	ДНЗ № 397	Про збір коштів з батьків вихованців на потреби навчального закладу	Не підтвердилася, знято з контролю заявницею
10. Шевченківський	СШ № 106	Вимагання коштів заступником директора (3000 грн) за влаштування дитини до школи	Не підтвердилася
	СШ № 135	Про примусовий збір коштів та втягування вчителів у вимагання грошей	
	СШ № 101	Грошові побори з батьків учнів	Не підтвердилася

		на потреби школи	
	Ліцей-інтернат № 20	Про обов'язковий збір грошей на потреби навчального закладу та відсутність звіту про їх використання	За твердженням батьків кошти збирались у добровільному порядку представниками БК

***Стилістику автора збережено

***

2. Актуальні питання співпраці навчальних закладів Шевченківського району з батьківською громадою» (презентація)

Ярова Євгенія Валентинівна, начальник управління освіти Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації

Робота управління освіти по залученню позабюджетних коштів та актуальні питання співпраці адміністрації навчальних закладів з батьківською громадою з метою зміцнення матеріально-технічної бази

Управління освіти Шевченківської районної в м. Києві державної адміністрації

Міжнародні гранти

За сприяння Українського фонду соціальних ініціатив на базі СШ № 102 відкрито комплекс – “Туристична скелелазна гірка”
500 тис. грн від

Міжнародні гранти

За рахунок коштів гранту “Польської допомоги” виконано ремонтні роботи в ДНЗ № 35
32 тис. євро

Інвестиційні кошти

Відновлення роботи дошкільних груп

ДНЗ № 77 – 400 тис. грн.

ШДС “Кобзарик” – 200 тис. грн.

Шефська допомога

При підтримці Служби зовнішньої розвідки України, проведено ремонт шкільного харчоблоку ліцею-інтернату №23 «Кадетський корпус»

Державно-приватне партнерство

Співпрацю з благодійним фондом "Родинне тепло"
розпочато з 2011 року

ДНЗ № 54 – 7 млн. грн.

СШ № 53 – 21 млн.грн.

Батьківські кошти

НВК "Кияночка" -
харчоблок

НВК "Пізнайко" -
офтальмологічне
обладнання

Батьківські кошти

Частковий ремонт даху (ЗНЗ №№ 24, 27, 49, 61, 82, 97, 102, 172, ШДС "Пізнайко", ДНЗ №№ 35, 77, 155, 293, 320, 323).

Часткова заміна асфальтного покриття (ЗНЗ №№ 24, 57, ДНЗ №№ 343, 428).

- ремонт місць загального користування;
- частковий ремонт фасадів;
- ремонт ігрового та спортивного обладнання;
- поточний ремонт коридорів, спортивних та актових зал, класних кімнат, груп та спалень;
- заміна дверей (68 шт);
- придбано 25 комплектів дитячих меблів

Ризики, які виникають при залученні батьківських коштів

1 НЕПРОЗОРИСТЬ

2 ПРИМУС

3 ЗБІР ГОТІВКИ

4 ВІДСУТНІСТЬ ЗВІТНОСТІ

А має бути так !!!

В МЕЖАХ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА

ПРОЗОРО

ДОБРОВІЛЬНО

БЕЗГОТІВКОВІ РАХУНКИ

Краунд-фаундінг

Інтернет
ресурси

Краудфаундинг (народне фінансування, від англ. crowd funding, crowd — «натовп», funding — «фінансування») — це колективна співпраця людей, які добровільно об'єднують свої гроші або інші ресурси разом, як правило через інтернет, щоб підтримати зусилля інших людей або організацій.

Збір засобів може служити для різних цілей

....

Інтернет
ресурси

Розпочато за вищезазначені кошти ремонт
стадіону Технічного ліцею

Дякую за увагу!

LOGO

www.themegallery.com

***

3 Шкільний бюджет та громадські організації

Шукевич Юрій Володимирович, директор Фінансового ліцею м. Києва,
голова громадської організації «Асоціація керівників шкіл м. Києва»

У державних (комунальних) шкіл бюджету немає.

«На папері» шкільним бюджетом називають документ під назвою «Кошторис школи № ____».

Навіщо школі потрібні ресурси у вигляді коштів, матеріальних цінностей, робіт і послуг?

На забезпечення Державних стандартів освіти :

1. Заробітна плата;
2. Премії та інші стимулюючі виплати;
3. Технічні засоби навчання;
4. Підручники, посібники, словники, енциклопедії;
5. Державна символіка;
6. Загальношкільна оргтехніка, канцелярське приладдя;
7. Підвищення кваліфікації вчителів, керівників шкіл;
8. Телефонний зв'язок.

На забезпечення Державних санітарно-гігієнічних норм:

1. Шкільні меблі;
2. Електрокомунікації, системи освітлення;
3. Сантехнічні комунікації та споруди;
4. Теплові мережі, системи опалення;
5. Засоби пожежогасіння;
6. Охоронна сигналізація;
7. Споруди на пришкільній території;
8. Дах, фасади;
9. Комунальні платежі.

На забезпечення державних і регіональних соціальних гарантій :

1. Обладнання медичного кабінету, забезпечення медичним персоналом;
2. Обладнання харчоблоку, забезпечення персоналом і продуктами харчування, комунальні витрати на приготування їжі;
3. Оздоровлення учнів.

Держава не забезпечує виконання у школі Державних стандартів та норм у повному обсязі.

Шкільна освіта потребує систематичного дофінансування для виконання Державних стандартів та норм.

Хто може (бажає) дофінансувати освітні потреби школи?

■ ~~Шефи~~

■ ~~Меценати, спонсори~~

- ~~Депутати~~
- Батьки учнів
- ~~Школа~~

Проблеми дофінансування від батьків:

- Нелегальне приходування та витрачання готівкових коштів;
- Відсутність економічних розрахунків для формування «бюджету дофінансування»;
- Участь співробітників школи у зборі грошей;
- Недостатня прозорість і підзвітність у використанні коштів та матеріальних цінностей

Що потрібно для мінімізації проблем?

Укласти договори про співпрацю з громадськими організаціями батьків, профспілок, керівників шкіл на рівні :

- кожної школи;
- кожного району;
- міста.

Легалізувати розподіл бюджетних та позабюджетних (батьківських) надходжень та витрат кожній школі.

***

4. Співпраця благодійного фонду з гімназією в організації навчально-виховного процесу

Баталова Олена Львівна, директор гімназії №153 імені О. Пушкіна Шевченківського району

С 1994 года работает в гимназии фонд «Содействие в развитии гимназии». Появился он в связи с потребностью модернизации учебного процесса, школа стала гимназией. Это компьютеры, проекторы, смарт-доски. До 2011 года фонд выполнял именно эту функцию.

С 2011 года по сегодняшний день уже о модернизации речь не идет, сейчас мы говорим о поддержке функционирования гимназии.

Моя задача – вместе с учредителями помогать фонду и контролировать его деятельность. В начале календарного года на родительском активе мы проговариваем все потребности, которые нужно ежемесячно оплачивать через фонд: охрана, услуга медсестры, обслуживание турникета. Я пишу письмо на

имя директора фонда с просьбой оплачивать эти счета. Каждый месяц я пишу такие письма – оплатить тот или иной счет. В 99% случаев эти счета оплачиваются, и только тогда, когда по каким-то бухгалтерским вопросам счета не могут быть оплачены, мне директор фонда об этом говорит.

Но сегодня гимназия просит не о роскоши, а о необходимом для существования и сохранения того, на что ранее были потрачены средства. Это косметические ремонты (серьезные ремонты уже сделаны), это поддержка техники – 71 компьютер, 12 проекторов, 20 интерактивных досок и т.п. Оснащаем кабинеты технологии, физики, биологии, чтобы была возможность проводить лабораторные работы.

В марте в классах проходят родительские собрания, в протоколах которых планируется, что летом сделать в закрепленном классе. Где-то просто убрать, где-то побелить потолок. Сообщают, нужна ли помощь фонда. Например, родительский актив класса просит школьный фонд поменять линолеум в классе, а они сами побелят потолок. Перед каждым собранием председателям родительских активов мы раздаем информатор, который ксерится в каждую семью, в нем последняя часть – это отчет фонда за 3 месяца, его готовит бухгалтер.

Есть родители, которые предлагают помощь сами. Приобретают что-нибудь для школы. В этом информаторе мы отдельно благодарим этих родителей, указывая за что. В августе мы показываем родительскому активу, что сделано за лето, они это передают родителям класса и в сентябре в протоколах обязательно указывают, удовлетворены ли они работой фонда. Моя задача - всё, что приобретено фондом, в 3-х дневный срок ставить на учет.

***

5. Соціальне партнерство між батьками й навчальними закладами – основа благодійних фондів

Грушевська Наталія Миколаївна, голова громадської організації Шевченківського району

На моє глибоке переконання, піклувальні ради, батьківські ради, благодійні фонди можуть бути виключно результатом, підсумком роботи навчального закладу з батьківською громадськістю! І аж ніяк не їх ціллю, чи, тим паче, початком.

Довгострокова, кропітка, енерго- й часозатратна робота в побудові специфічних відносин соціального партнерства між школою, дитсадком і батьками, яка ґрунтується на спільних цілях, ідеях, цінностях є надійним фундаментом для конструктивного функціонування благодійних фондів сприяння розвитку навчальних закладів.

Соціальне партнерство між батьками і закладом освіти неможливе без довіри. А довіра - звір полоханий, як писала Ліна Костенко. Коли виникає? Куди зникає? Переступаючи поріг школи, батьки повинні відчувати себе не в чужому «царстві-государстві» на прийомі у «царя-батюшки», частіше у «владичиці морської», (тільки не зрозуміло, чому це «царство» батьки повинні утримувати), а в привітному, рідному й знайомому оточенні однодумців! Батьки чекають уваги, щирої уваги директора, адміністрації, кожного вчителя до своєї сім'ї, своїх проблем, питань, тривог, сподівань. Вони хочуть відчувати зацікавленість до їхніх планів, проектів, ідей з боку школи. Хочуть мати змогу реалізувати в стінах школи краще з того, що вони можуть запропонувати! Тоді шкільне життя стає спільною справою, а благодійність не зобов'язанням, а проявом піклування й небайдужості.

Кожен директор, який себе поважає, я впевнена, має бути сам гостро зацікавлений у створенні при школі благодійного фонду на чолі з активним, авторитетним, діяльним, хазяйновитим батьком, який не тільки укріпить довіру батьківської громади до школи, а й знайде змогу поповнити цей фонд. І нарешті

розв'яже вузол, який пов'язує благодійний фонд з особою директора школи! Хочу наголосити, директор освітнього закладу не має жодного стосунку до функціонування благодійного фонду! Ні безпосереднього, ні опосередкованого! Жодних важелів впливу на батьківський колектив щодо участі у фонді чи розміру внесків! Він зі своєю командою має здоровенний шмат партнерської роботи з батьками, результатом якої має стати прихильність батьків до співпраці і підтримання життєзабезпечення школи через членство в благодійному фонді. Чому не зменшується потік скарг до РУО, міського департаменту освіти з питання поборів у закладах освіти? Тільки зі стереотипних міркувань батьків? Ні, на жаль. Директор, як керівник благодійного фонду (ваше діло мовчки здати гроші, а ми вже знаємо як їх прилаштувати) не рідкість у місті Києві.

Хочу звернути вашу увагу, що слово «побори» має не тільки специфічне емоційне забарвлення, а й особливий зміст, що характеризує їх, як непосильний та небажаний з боку батьків збір коштів. Пам'ятаючи про вміння народу як точніше й меткіше визначати поняття, розуміємо, що про добровільність тут мова не йде. Порушується основоположний зв'язок між благодійністю та добровільністю.

Підходимо до найпростішого, яке, з одного боку, як все просте – геніальне, з іншого, як все просте - найважче в виконанні.

Добровільність! Ніхто не має права вказувати батькам бути чи ні учасниками фонду, й якою сумою ця участь обійдеться! Тут ми й можемо пригадати ті партнерські відносини, про які говорили вище. В колективі, сформованому на принципах поваги, співпраці, суголосності не може виникнути ситуація прямого чи морального примусу, що так ображає батьків.

Контроль і прозорість! Гроші люблять тишу - запевняють нас знавці висмикнутої з контексту фрази. Ні! Гроші люблять суворий облік, контроль і прозорість. Бухгалтер фонду, протокольні зустрічі батьківського активу навчального закладу з питань наповнення фонду, обґрунтованості майбутніх витрат і т. д. Не буду на цьому зупинятись. Скажу лише, що потрібно бути коректними по відносинах з батьками навіть у дрібницях. Не потрібно принижувати їх, вивішуючи список витрат благодійного фонду самотнім

папірцем на дошці об'яв. Батьки соромляться підійти і затриматись біля нього. Роздрукуйте й роздайте цей список у кожную сім'ю! А ще краще - оприлюдніть на шкільному сайті! Хай батьки дома у спокої вздовж і впоперек проштудіюють його, адже це їхні гроші! Можливо, вони порадять, як зекономити чи здешевити витрати!

Безготівковий розрахунок! Аксіома! Необговорювана! Запорука здорових відносин між учасниками фонду. Тут застерігаю вже самих батьків – будьте свідомими й відповідальними! Готівка в руках працівника школи – кримінальний злочин! Готівка в руках вашого колеги по фонду – спокуса, яка призведе до кримінальної відповідальності! «Живих» грошей в наш час дуже потребує школа, але, на мою думку, ще більше зараз вона потребує відновлення і зміцнення довіри й поваги до себе з боку батьківської громадськості!

(Стилістику автора збережено).

***

II. Про впровадження пілотного проекту «Гроші ходять за дитиною»

1. Кому потрібна Прозорість в освіті?

Фіданян Олена Григорівна, директор Департаменту освіти і науки, молоді та спорту

Освітнянський бюджет - це тема, яка цікавить багатьох громадян, які є суб'єктами навчально-виховного процесу. Насамперед йдеться про батьків учнів, осіб, що їх замінюють, громадські організації, що є активними учасниками освітніх процесів. І це не дивно, бо, віддаючи дитину у дитячий садок, батьки на багато років включаються у процес фінансування того, на що не вистачило сил у держави.

Український міф про безоплатну освіту, спотворюючи реальність, викликає роздратування у людей, яке відповідно має на когось вилитись. На жаль,

найбільше нарікань дістається освітянам, яких постійно звинувачують у здирництві та хабарництві...

Де ж криється правда? І як змінити ситуацію, забезпечивши безоплатну якісну освіту дітям?

Спробуємо знайти відповіді на ці питання.

Спочатку розглянемо **освітянський бюджет та його складові**.

Таблиця 1

Бюджет галузі «Освіта» м. Києва за ряд років

Роки	млн.грн	млн. \$	% в бюджеті міста
2009	2723,6	349,6	27
2010	3000,7	378,4	31,8
2011	3090,7	388,8	26
2012	4263,3	533,6	24,1
2013	4513	564,8	29,1
2014	4773,9	433,2	28,3

Як бачимо, бюджет освітянської галузі столиці складає приблизно третину бюджету міста. Починаючи з 2009 по 2013 рік (при більш-менш стабільному курсі долара), спостерігається його зростання. За попередніми (прогнозними) показниками лише у 2014 році – році економічної скрути – він виявиться суттєво меншим.

Якщо поглянути на бюджетні складові, то побачимо, що величезна освітянська галузь на понад 92% фінансує: заробітну плату (73,1%), комунальні послуги та енергоносії (12,8%), харчування дітей та учнів (6,3%). Таким чином, на ремонти, розвиток та інше у бюджеті залишається менше 8%. Така ситуація не є новою. Такий розподіл фінансових ресурсів існує ряд років.

Без багаторічної фінансової підтримки освітянської галузі з боку громади навчальні заклади вже давно б мали інше, менш привабливе, обличчя.

Говорячи про підтримку освіти з боку громадян в Україні, ми іноді не замислюємось, як глибоко в історію сягає її коріння. Виявляється, що майже сто

років тому, ще в далекому 1917 році, в Українській Народній Республіці (УНР) у період закладання основних принципів державної політики галузі освіти, які не втратили цінності й сьогодні, Центральна Рада дбала про додаткові кошти на організацію культурно-освітньої діяльності. Так, 11 березня 1917 року був утворений Національний фонд. Саме тоді в Києві народилося товариство "Копійка на рідну школу". От вам і приклад благодійної підтримки освіти в нелегкі політичні та економічні часи держави.

Чи потрібна **благодійна допомога** в освітній сфері сьогодні? Так. І без неї освіта не зможе жити. Це розуміють і освітяни, і батьки, які її надають. Це видно з аналізу бюджету галузі. Проте обидва учасники освітнього процесу хочуть бачити і розуміти, на що витрачаються гроші. Директори навчальних закладів хочуть прозорості бюджетного фінансування: розуміння, чому саме їх навчальний заклад не потрапив у ту чи іншу бюджетну програму. І які його перспективи на майбутнє. Батьки хочуть знати, на що іде та фінансова підтримка, яку вони справно надають.

У часи економічних негараздів зростає кількість батьків, які неспроможні сплачувати благодійні внески. За таких умов перед ними постає питання зміни навчального закладу. А за цим постає соціальна нерівність. Їх дитина вимушена міняти дитячий та педагогічний колективи, до яких вона звикла, а це стрес і втрата довіри до освітніх інституцій.

У таких випадках батьки борються за майбутнє своєї дитини. У них виникає природне бажання – будь якою ціною залишити її у тому колективі, де вона прожила не один рік, має друзів і лише через фінансову неспроможність родини повинна переходити в інший заклад.

Так тільки за півроку до Департаменту надійшло 104 звернення від батьків щодо «поборів» у навчальних закладах. 44 з них підтвердились. 60 – визнані такими, де факти не підтверджено. Але це не зовсім правильне формулювання. Серед цих шістдесяти є такі, у яких порушені питання прозорості діяльності благодійних фондів. Департамент освіти не має повноважень перевірки таких організацій. Але це не означає, що там немає викривлень або перегинів.

Отже, питання Прозорості використання коштів у сфері освіти перебуває на піку, викликаючи гострі дебати у суспільстві. Порушується принцип соціальної рівності у здобутті гарантованої державою освіти.

Що робимо? Департаментом зроблено ряд кроків для висвітлення питання фінансування закладів освіти. На сайті Департаменту створено окрему сторінку «Прозорість», на якій розміщено повну інформацію про бюджет галузі, а також про бюджет та рівень фінансування кожного окремо взятого закладу, який підпорядкований безпосередньо ДОНМС.

У розділі «Благодійна допомога» надано інформацію про кількість благодійних фондів у розрізі районів та за типами навчальних закладів. Розміщено посилання на електронні сторінки лише тих фондів, які виявили бажання оприлюднити свою інформацію на нашому сайті.

І це – тільки початок роботи. Головне – відкритість і прозорість у стосунках між освітянами (управлінцями, керівниками закладів, педагогами) та споживачами освітніх послуг (батьками).

Зважаючи на те, що бюджетних призначень в галузі освіти недостатньо, все гостріше постає питання щодо їх **економного раціонального використання**. На колегії Департаменту одна з директорів шкіл сказала: «Дайте мені можливість розпоряджатись грошима, які сьогодні виділяє місто на мій заклад, і я зміню його обличчя».

Чи можливо це у наших реаліях? Нас можна назвати мрійниками. Але саме сьогодні, у період перебування країни у стані війни, коли воєнні дії, що відбуваються на території нашої країни, наче у вир, засмоктують ті фінанси, які б могли піти на розвиток держави, ми почали говорити про шкільний ваучер, програму, яка реалізує принцип «гроші ходять за дитиною». Вважаємо, що відкрити нові можливості для громадян країни і зокрема громади столиці можливо лише шляхом змін.

На нашу думку, шкільний ваучер – це один зі шляхів до відкритої та прозорої конкуренції в освіті, підвищення її якості. Його введення відкриє нові можливості для усіх учасників освітнього процесу:

- **батьки** разом з дитиною зможуть обрати школу, в якій їх дитина отримає якісні знання, що стануть запорукою її успіху в дорослому житті. Їх ваучер (який дитина принесе із собою до обраної школи) стає цінним для кожного педагогічного колективу. Отже, починається боротьба за учня. Так, досвід Швеції, де запроваджено шкільний ваучер, показав, що якість освіти в державних школах покращилася у зв'язку із збільшенням конкуренції;

- для **вчителів** є перспектива підвищення заробітної плати та модернізації умов праці. Педагогічні колективи будуть умотивовані на покращення роботи, бо від цього напряму залежатиме, скільки дітей оберуть для навчання ту або іншу школу. Із приходом кожного додаткового учня відбуватиметься зростання шкільного бюджету. Це початок здорової конкуренції, в результаті якої вчитель отримає кращі умови для організації навчання, продуктивність його роботи зросте. Розмір бюджету навчального закладу буде впливати й на зарплату педагогів;

- **місто** (як би цинічно це не звучало) отримає оптимізацію шкільної мережі та раціональне використання бюджетних коштів.

Отже, впровадження шкільного ваучера стане тим стимулом, який потрібен усім учасникам навчально-виховного процесу.

Та чи усе так веселково при впровадженні такої системи фінансування? Безперечно – ні. Є і ризики, яких ми не оминемо. Перший ми вже назвали – оптимізація мережі. А це означає – скорочення педагогічного складу. Серед інших, не менш важливих: законодавча нерегульованість; відсутність або низький рівень громадського контролю за розподілом коштів (навіть благодійних фондів, які поповнюють самі батьки); недостатня обізнаність директорів шкіл у питанні освітнього менеджменту; відсутність формули розрахунку самодостатнього шкільного ваучера на рівні держави та інше.

Сьогодні в світі не існує уніфікованої формули розрахунку шкільного ваучера. Ми вже не говоримо про українську формулу. Над нею ще потрібно працювати і не один день, залучаючи до цієї роботи багато різних інституцій.

З чого почали ми – управлінці. Проаналізували мережу дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів за ряд років, порівнявши їх проектну та реальну наповнюваності.

Чому дошкільних? Бо це ті діти, які незабаром сядуть за парти, і ми повинні бути впевнені, що цих парт вистачить. Якою ж виявилась реальність?

Таблиця 2

Наповнюваність ДНЗ та ЗНЗ у % до розрахункової потужності

Стан наповнюваності	Відсоток ДНЗ		Відсоток ЗНЗ
Понад 200%	1,6%		4,9%
Від 150% до 200%	16,0%	97,2%	44,5 %
Від 100% до 150%	81,2%		
До 100%	1,2%		43,1 %
До 50%	0		7,4%

Як видно з таблиці, сьогодні у столиці переповненими є понад 97 % дитячих садків, у той же час, шкіл, заповнених до 50%, – 7,4%. Отже, столиця має потужності у школах і вкрай потребує збільшення місць у дитячих садках. Чи може система зробити раціональний перерозподіл місць між цими установами? І так, і ні. Але сьогодні не про це. Зважаючи на те, що кількість дітей у столиці продовжує зростати, закономірно, зростатиме і потреба в навчальних закладах.

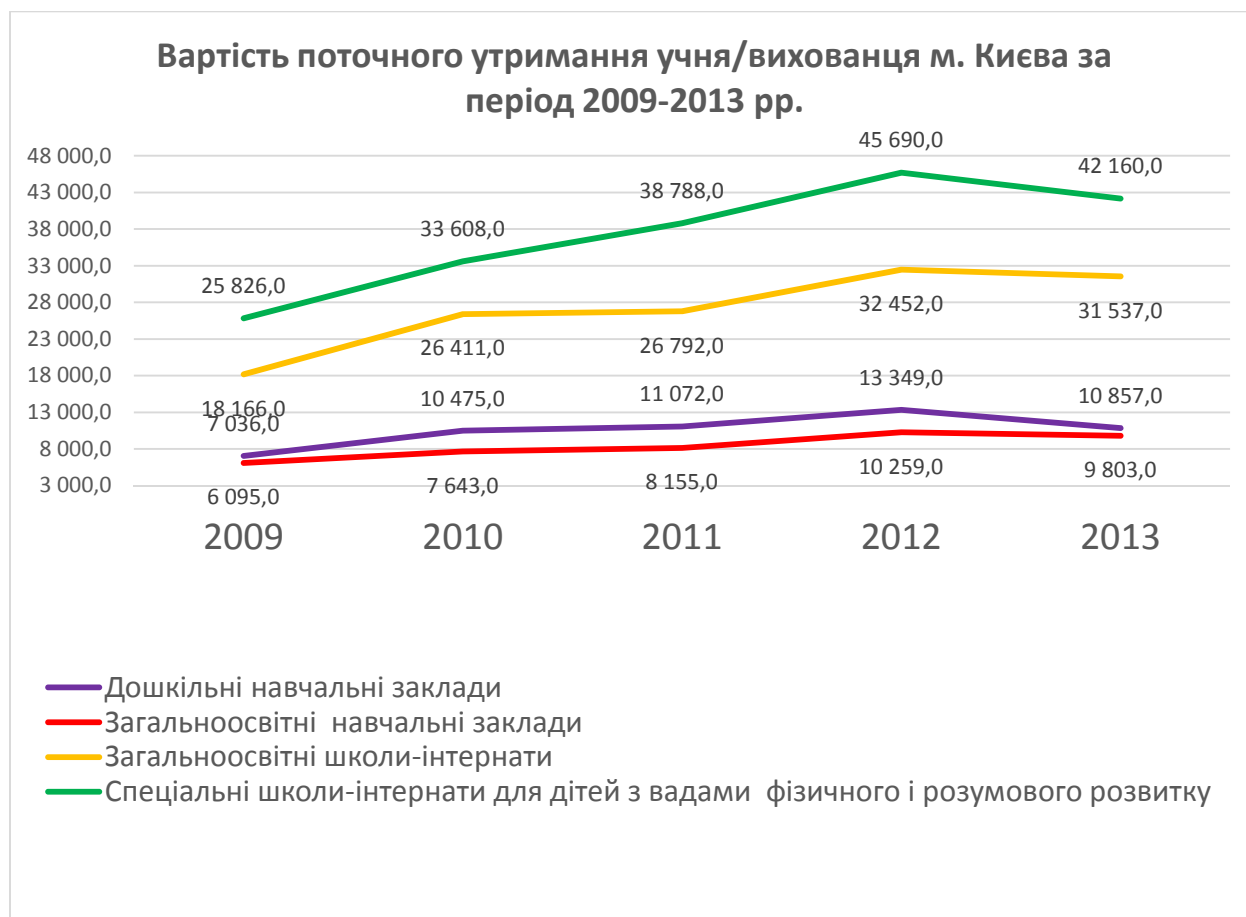
Так лише цього навчального року кількість дітей у садках зросла, зросла і кількість дітей, які не можуть потрапити до садочків. А школярів у столиці, у порівнянні із попереднім навчальним роком, стало більше на 13,4 тис. Безперечно ми враховуємо, що цей рік є незвичайним. У київських школах тепер навчаються майже 8 тисяч дітей із Криму та зони АТО. Й щиро віримо, що ці діти з часом повернуться до своїх рідних шкіл. Проте, за фактом, цього навчального року маємо найбільше зростання кількості школярів у столиці.

Попереду робота над розрахунками щодо фінансової ефективності впровадження пілотного проекту «Гроші ходять за дитиною». Визначення

складових формули шкільного ваучера. Група директорів київських шкіл уже активно долучилася до цієї роботи. Департамент у свою чергу здійснив розрахунки вартості поточного утримання одного учня за типами навчальних закладів та районами, який стане тією точкою відліку, від якої ми розпочнемо економічне обґрунтування можливостей столичних шкіл щодо переходу на новий принцип фінансування. Тут необхідно зазначити, що в Україні вартість навчання школяра визначається з урахуванням того, у якому закладі він здобуває освіту.

Якщо ми розглянемо вартість утримання одного вихованця/учня за ряд мирних років (у грн) у столиці, то побачимо її зменшення у 2013 році, як у дошкільних, так і у загальноосвітніх навчальних закладах.

Діаграма 1

Враховуємо також і те, що ми починаємо роботу у період, коли вартість утримання дошкільнят та школярів у столичних закладах зменшується. Так у 2014 році, лише за попередніми розрахунками (у валютному еквіваленті) вона становитиме:

Таблиця 3

Вартість утримання однієї дитини (учня) у закладах освіти Києва у 2014 році
(грн., \$)

Район	дошкільні навчальні заклади		загальноосві тні навчальні заклади		загальноосвіт ні школи- інтернати		спеціальні школи- інтернати	
	грн	\$	грн	\$	грн	\$	грн	\$
Голосіївський	14 171	1 090	10 104	777			50 553	3 889
Дарницький	10 258	789	9 298	715			63 713	4 901
Деснянський	13 820	1 063	10 552	812				
Дніпровський	14 341	1 103	10 034	772	30 695	2 361	37 803	2 908
Оболонський	14 295	1 100	9 802	754	53 712	4 132	43 913	3 378
Печерський	17 058	1 312	10 852	835				
Подільський	14 602	1 123	10 905	839	34 538	2 657	46 482	3 576
Святошинський	12 332	949	10 320	794			57 619	4 432
Солом'янський	16 212	1 247	11 402	877	40 163	3 089	50 472	3 882
Шевченківський	15 989	1 230	10 761	828	24 094	1 853	58 941	4 534
Разом	13 670	1 052	10 300	792	34 003	2 616	49 568	3 813

Обговорюючи питання впровадження шкільного ваучера навіть в окремо взятому районі (або в деяких навчальних закладах) Києва, не можемо оминати міграційні процеси. Столиця у цьому питанні є дуже показовим містом.

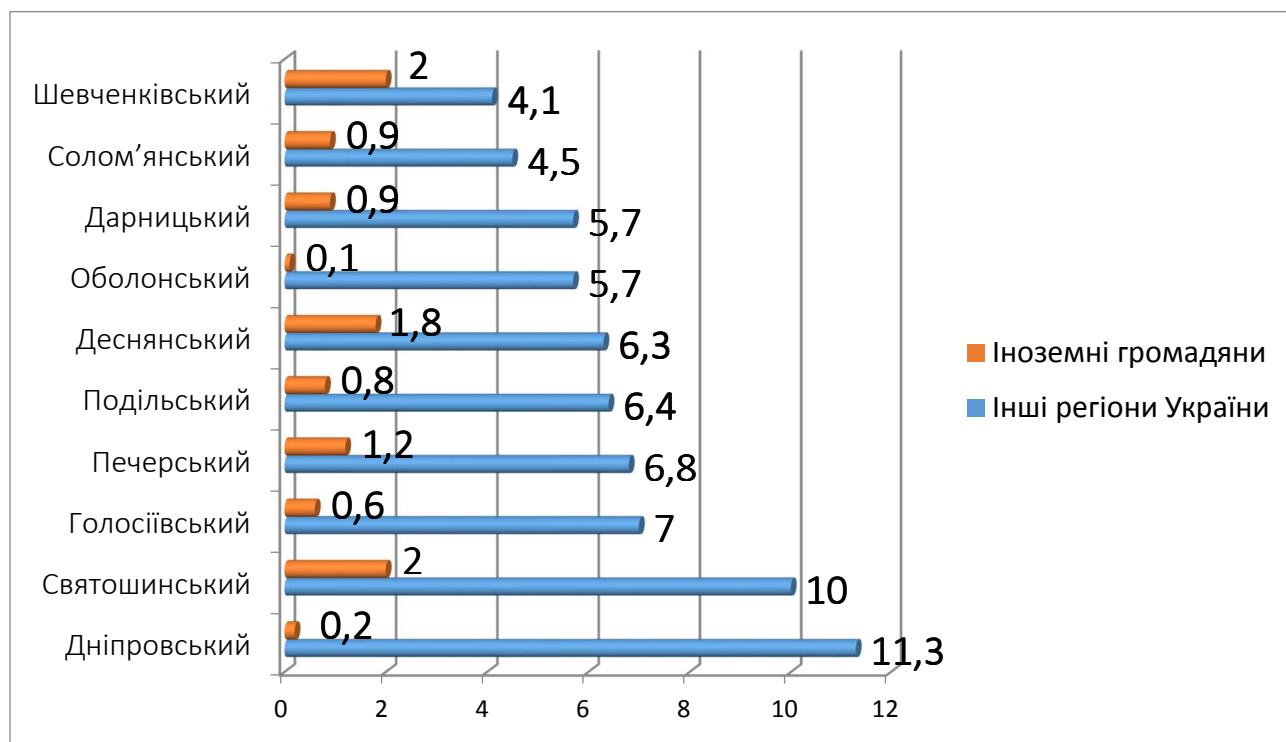
За аналізом Департаменту освіти школу в своєму мікрорайоні обирає лише третина дітей. Навчаються у межах районів лише 42 % школярів. Інші мігрують між закладами та районами столиці. Мало того, у київських школах сьогодні здобувають освіту 7 % дітей з інших регіонів та півтора відсотки з інших країн.

У разі впровадження проекту «Шкільний ваучер» на регіональному рівні, як зробити так, щоб отримати гроші на навчання цих дітей до міського бюджету?

Діаграма 2

Розподіл учнів (у %), які зареєстровані в інших регіонах України, або є іноземними громадянами між районами

Чи означає це, що нам варто зупинитись і чекати кращих часів. Ні. Педагогічна спільнота, яка втомилась від постійного бюджетного голоду, батьківських докорів, вже не хоче зупинятись. Порятунком потопаючих справа самих потопаючих. Саме тому представники освітянської спільноти та група експертів, об'єднавшись, розпочали роботу над цим проектом майбутнього. Цей шлях не буде швидким та легким. Ряд експертів дають прогнози, що його втілення на теренах України можливе не раніше ніж за 5-10 років. Будемо оптимістами та будемо рухатись уперед. Успіху нам усім!

***

2. Принцип «Гроші ходять за дитиною» крізь призму існування приватної освіти та роботи приватної школи

Барматова Ірина В'ячеславівна, начальник аналітичного відділу громадської організації «Асоціація приватних закладів освіти міста Києва»

Паращенко Людмила Іванівна, професор кафедри управління освітою Національної академії державного управління при Президентові України

Приватна дошкільна та середня освіта незалежної України, зокрема столиці, зробила перші кроки ще в **1991 році**.

Освітня діяльність недержавних шкіл носить аж ніяк не приватний характер, а має громадське і державне значення. Сучасні приватні школи і садочки є невід'ємною складовою вітчизняної системи освіти, мають на меті створення різноманітних моделей якісної сучасної освіти і є реальною моделлю інвестицій в освіту дітей та інфраструктуру системи освіти країни.

1. Приватна школа та держава

Під час політичних обговорень за всі 23 роки існування незалежної України державні (в тому числі комунальні) та приватні навчальні заклади доволі часто постають як очевидні протилежності. Насправді в провідних країнах світу межа між державним і приватним секторами розмита. У питанні фінансування певні приватні навчальні заклади отримують державні кошти. З іншого боку, державні – так само, як і приватні – навчальні заклади можуть брати плату за деякі форми навчання та на інші видатки.

Для порівняння існуючих у світі навчальних закладів ЮНЕСКО визначає розбіжності між державною і приватною освітою на основі того, хто здійснює над ними контроль, незалежно від джерела фінансування. Цей контроль визначається тим, хто має право визначати загальну політику і діяльність навчального закладу та призначати його керівників.

Далі приватні навчальні заклади класифікуються на *залежні* від держави та *незалежні*. У випадку залежних від держави приватних навчальних закладів більша частина їхнього бюджету обов'язково надається державою, але керують ними громади, окремі особи або приватні об'єднання (приміром, релігійні організації). Державні кошти зазвичай покривають основні витрати і, в першу чергу, зарплати педагогам. Незалежні приватні навчальні заклади, приміром, в

Іспанії, самі отримують більшу частину власного бюджету або за рахунок плати за навчання, або отримуючи кошти від приватних об'єднань.

В Україні ж спостерігається парадокс. Усі приватні школи, що декларують себе як освітні інституції, є залежними від держави, але жодним чином не фінансуються з бюджету. Кожен загальноосвітній навчальний заклад, незалежно від форми власності, повинен виконувати Державний стандарт загальної середньої освіти (виконання якого становить близько 85% усього робочого часу навчального закладу), використовувати затверджені МОНМС України підручники, видавати учням документи про освіту державного зразка, проходити інспектування, державну атестацію. /Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту»/. Існування незалежних шкіл із власною освітньою траєкторією до освітніх результатів учнів, що визначені державою, але оцінюються виключно через систему незалежного оцінювання, за умов чинного законодавства неможливе.

Таким чином, відбувається, по-перше, *дискримінація дітей за майновою або економічною ознакою*, яка, власне, є соціальною дискримінацією, аж ніяк не легшою і не менш аморальною, ніж расова, національна, релігійна чи гендерна, що знаходить своє підтвердження в Конституції України (Ст. 21, 24, 51, 52), Декларації прав дитини (Принцип 7, 10), Конвенції про права дитини (Ст. 2, 3), Загальній декларації прав людини (Ст.7), Конвенції про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти.

По-друге, має місце порушення Конституції України в контексті забезпечення права вибору, що є обов'язковою ознакою *демократичної* країни (Ст.1 КУ).

По-третє, порушуються умови чесної конкуренції, а саме *рівні умови розвитку всіх форм власності*, що також є конституційною гарантією держави (Ст.116 КУ).

Свобода вибору, у т. ч. форми здобуття освіти та навчального закладу для дитини, є основоположним принципом демократичного суспільства. *Жан де Груф, глава групи радників з питань освіти ЮНЕСКО, голова Європейської асоціації освітнього права і політики, професор*, стверджує, що розвиток

приватних шкіл – це показник демократизації суспільства, європейські держави забезпечують підтримку приватних навчальних закладів, а міжнародні дослідження підтверджують, що якщо поряд з державними існують приватні школи, це створює так звану дружню конкуренцію і призводить до покращення освітніх стандартів.

2. Міжнародний досвід

Відповідно до Ст.1 Конституції України Україна – *соціальна* держава. Це передбачає рівні права кожного громадянина на певну частку виробленого народом України багатства. Зокрема, відповідно до Ст.95 Конституції України, бюджетна система України будується на засадах справедливого та неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами з максимальним можливим наближенням надання суспільних послуг до їх безпосереднього споживача /принцип субсидіарності/ (принципи бюджетної системи відповідно до п.9) та п.7) Ст.7 Бюджетного кодексу України).

Принцип субсидіарності - принцип побудови Європейського Союзу і декількох провідних країн Європи та світу, що полягає у максимальному наближенні влади (у том числі фінансового забезпечення її повноважень) безпосередньо до громадян, тобто, управлінські завдання вирішуються на максимально низькому і віддаленому від центра рівні, на якому ці рішення можливі та ефективні; держава виявляє ініціативу тільки по тих питаннях, де можливостей громадян і організацій недостатньо.

- Країни світу, що визнають себе соціальними і демократичними країнами, обов'язково надають певні кошти в якості забезпечення державних гарантій та зобов'язань перед громадянами на отримання дітьми обов'язкової в країні

освіти. Розмір цих коштів може бути різним, але принцип «кошти йдуть за дитиною» реалізовується щодо всіх дітей незалежно від місця навчання, форм здобуття освіти і форми власності навчального закладу.

Є країни, які не фінансують учнів та вихованців приватних навчальних закладів, навіть у рамках обов'язкової освіти (приміром, Великобританія). Але ці країни й не проголошують себе соціальними, зберігають «класовість» суспільства як норму.

- Провідні світові експерти з *економіки освіти* зазначають, що фінансування з розрахунку на одного учня є одним з головних організаційних принципів реформи в галузі загальної середньої освіти, гарантією справедливості, прозорості, основою оптимізації використання бюджетних коштів, основою ефективної децентралізації освітніх систем, забезпеченням справедливої конкуренції між навчальними закладами різних форм власності.
- Державні субвенції на обов'язкову освіту кожного учня в недержавних школах у більшості країн складають від 30% (*Польща*) до 80% (*Норвегія, Данія, Фінляндія, Ірландія, Бельгія, Росія, Сінгапур, Австралія*). *Китай, Іспанія, Швеція, Нідерланди, Німеччина, країни Прибалтики, Грузія, Болгарія, Боснія і Герцеговина* передбачають однакові кошти для державних і недержавних шкіл.

Державні субвенції дають гарантії, що учні з будь-яких сімей мають більш широкий *реальний* (а не *декларативний*) вибір форм, місця та умов здобуття освіти у відповідності до потреб їх та їхніх родин, культури та традицій кожної сім'ї.

За словами *глави групи радників з питань освіти ЮНЕСКО, голови Європейської асоціації освітнього права і політики професора Жана де Груфа (Бельгія)*: «Освіта – це не лише відповідальність держави, але й відповідальність громадянського суспільства, тому воно не є ексклюзивним правом держави, а, в першу чергу, правом і відповідальністю батьків за навчання та виховання своїх дітей».

- **Механізми реалізації принципу «кошти ходять за дитиною»:**
  - пряме фінансування на рахунок школи за формулою: норматив бюджетної забезпеченості 1 учня помножений на кількість учнів;
  - за ваучером, що надається родині на кожного школяра з розрахунку нормативу бюджетної забезпеченості, який вона повинна використати за власним вибором у будь-якому навчальному закладі, що має дозвіл на здійснення відповідної освітньої діяльності, або у формі сімейної освіти з подальшим незалежним оцінюванням освітніх результатів учнів на відповідність сформованим державним вимогам.
- Наукові дослідження показують, що використання ваучерів призвело до покращення якості освіти (Нідерланди, Швеція, Данія, Італія).
  - У Грузії наслідком запровадження ваучерного принципу стали:
    - мінімальний рівень корупції по всій системі (практична її відсутність);
    - зрозумілість для всієї системи формування шкільного бюджету;
    - підвищення якості освіти внаслідок посилення *конкуренції* шкіл.

3. Історія

- До 2000 року вітчизняні приватні загальноосвітні навчальні заклади **ОТРИМУВАЛИ** бюджетні кошти на виконання державного стандарту *конституційно обов'язкової загальної середньої освіти* з розрахунку нормативу бюджетного забезпечення здобуття загальної середньої освіти 1 учнем на кожного школяра України. По суті, з 1991 по 2000 рік і діяв принцип «гроші ходять за дитиною» в системі шкільної освіти.
  - Фінансувалися, як правило, дві статті бюджету – заробітна плата і нарахування на неї.
  - Для отримання бюджетних коштів кожна приватна школа мала рахунок у державному банку, контроль за використання яких здійснювало КРУ (контрольно-ревізійне управління).

- Відповідне джерело фінансування було зафіксоване в статуті кожного приватного загальноосвітнього навчального закладу, що перед реєстрацією обов'язково погоджувався ГУОН м. Києва та районним управлінням освіти.

Столичні приватні школи, що працюють з того часу, мають можливість надати відповідні підтверджуючі документи.

- З 2001 року, після прийняття Бюджетного кодексу і створення Державного казначейства, всі приватні загальноосвітні школи України без жодної аргументації були позбавлені бюджетного фінансування, а кожен учень приватної школи був позбавлений будь-якого фінансового забезпечення державних гарантій. Це частково пояснювалося відсутністю нового чіткого механізму передачі бюджетних коштів приватному загальноосвітньому навчальному закладу, а також негативним ставленням політичного керівництва до приватної освіти загалом.

Бюджетні кошти, передбачені на учнів приватних загальноосвітніх навчальних закладів, почали залишатися в місцевому бюджеті, а отримання загальної середньої освіти дітьми в приватних школах замінено товаром, який батьки як *платники податків* вимушені оплачувати *двічі* або навіть *тричі*: через систему оподаткування власних доходів, у тому числі на утримання комунальних шкіл, у яких їхні діти не навчаються, безпосередньо приватній школі й через сплату приватними школами податків і обов'язкових відрахувань до Державного і столичного бюджету.

Поряд з цим розвиток комунальних шкіл з того часу відбувається за активної матеріальної підтримки батьківських фондів і за рахунок постійної батьківської участі в фінансуванні необхідного забезпечення комунальних навчальних закладів. Приватні загальноосвітні школи, виконуючи державне замовлення на надання конституційно обов'язкової середньої освіти і видаючи державний документ про освіту, не отримують жодної державної копійки. Тому не наявність плати за навчання у приватних школах, а

відсутність там бюджетного фінансування на кожного учня, відсутність будь-яких соціальних державних гарантій учням і працівникам ставлять, як вже зазначено вище, у *дискримінаційне становище* як колективи цих шкіл, так і самі приватні навчальні заклади.

4. Приватні школи та садочки столиці

За даними Департаменту освіти і науки, молоді та спорту м. Києва освітню мережу міста Києва складають навчальні заклади комунальної та приватної форми власності.

У 2013-2014 навчальному році в столиці функціонували 47 приватних шкіл, у яких здобували освіту 4645 учнів (вихованців); 13 приватних садочків, у яких виховувалися 3256 дітей.

Приватні школи і садочки виконують державне замовлення на обов'язкову освіту. Поряд з цим усі учні приватних шкіл позбавлені будь-яких державних гарантій. Кошти на учнів приватних шкіл, передбачені державним бюджетом на виконання державного замовлення на *конституційно* обов'язкову загальну середню освіту, виконання якого займає 85% робочого часу приватної школи і завершується наданням документу державного зразка, вже більше десяти років щорічно надходять до столичного бюджету і залишаються у його розпорядженні.

Вартість міжбюджетного трансферту на 1 учня середньої школи в 2013 році складала 8122,9 грн. Сума коштів, заощаджених таким чином столичним бюджетом по галузі «Освіта» за 2013 рік, становить приблизно 37 мільйонів гривень.

Вартість міжбюджетного трансферту на 1 вихованця дошкільного садочка в 2013 році складала 8801,9 грн. Сума коштів, заощаджених таким чином столичним бюджетом по галузі «Освіта» за 2013 рік, становить приблизно 27 мільйонів гривень.

Отже, приватна загальна середня та дошкільна освіта столиці зекономили столичному бюджету за 2013 рік мінімум 64 мільйони гривень.

Середня вартість утримання 1 учня (вихованця) в комунальному ЗНЗ для бюджету м. Києва в 2013 році становила – 9803 грн. на рік (кошти на так звані захищені статті бюджету: фонд заробітної плати працівників і оплату комунальних послуг). Сума коштів, заощаджених таким чином столичним бюджетом по галузі «Освіта» за 2013 рік, становить приблизно 44 мільйони гривень.

Середня вартість утримання 1 вихованця в комунальному ДНЗ для бюджету м. Києва в 2013 році становила – 10857 грн. на рік (кошти на так звані захищені статті бюджету: фонд заробітної плати працівників і оплату комунальних послуг). Сума коштів, заощаджених таким чином столичним бюджетом по галузі «Освіта» за 2013 рік, становить приблизно 33 мільйони гривень.

Таким чином, приватна загальна середня та дошкільна освіта столиці зекономили столичному бюджету за 2013 рік 77 мільйонів гривень.

5. «Освітній кошик»

Наповнення проекту "гроші ходять за дитиною" має відбуватися за принципом "освітнього кошика", який для кожної дитини повинен передбачати кошти не тільки на оплату праці вчителя і комунальних послуг, але й на підручники, навчальне обладнання та інші видатки, пов'язані з навчально-виховним процесом.

Саме «освітній кошик» прямує за учнем до його місця навчання за будь-якою формою здобуття освіти та в навчальні заклади різних форм власності, приміром, у країнах Прибалтики.

Запровадження «освітнього кошика» сприяло зростанню кількості приватних шкіл та підвищенню якості освіти. Девізом шкільної системи, приміром Литви, стали слова: Якість! Ефективність! Автономія!

Складові «освітнього кошика»:

- фонд заробітної плати працівників;
- підручники;
- підвищення кваліфікації та післядипломна освіта;
- навчальне обладнання;
- психологічні послуги;
- бібліотека;
- внутрішнє та зовнішнє оцінювання;
- модулі неформальної освіти;
- інформаційні технології.

ОК розраховується на основі складної формули з урахуванням різних компонентів – рівень, розмір, місцезнаходження, тип школи.

ОК, на нашу думку, повинен містити три складові:

- нормативно-подушове фінансування режиму функціонування;
- фінансування режиму розвитку;
- стимулююче фінансування якості.

Саме за принципом «освітнього кошика», що включає в себе ці три складові, працює кожна приватна школа чи приватний садочок. Саме приватна школа знає реальну вартість освіти школяра з урахуванням всіх складових фінансового забезпечення. Чого, на жаль, не можна сказати про державну чи комунальну школу.

Жодна державна чи комунальна школа не має цілісного бюджету з урахуванням усіх джерел доходу: бюджетних коштів на захищені статті: заробітну плату і комунальні послуги, придбання підручників;

позабюджетних коштів столичних програм на ремонт дахів, стиків, комунікацій, обладнання дитячих або спортивних майданчиків тощо; коштів батьків або батьківського фонду на придбання меблів, обладнання, господарські потреби, проведення необхідних ремонтних робіт тощо, що надавало б і владі, і громадськості інформацію про реальну вартість навчання в цих навчальних закладах.

Основні складові «освітнього кошика» учня приватного ДНЗ або ЗНЗ:

- Фонд оплати праці (в тому числі Єдиний соціальний внесок)
- Теплопостачання та гаряча вода
- Електроенергія
- Холодне водопостачання та водовідведення
- Комунікаційні витрати (телефони, Інтернет, підтримка сайту)
- Розрахунково-касове обслуговування, послуги банків
- Навчально-методичне забезпечення навчально-виховного процесу, періодичні видання, підвищення кваліфікації педагогів, канцелярія, організація свят, екскурсій, інших заходів закладу
- Господарські витрати (вивіз сміття, обслуговування електрощитових та електромереж, технічне обслуговування приміщень, комунікацій, обладнання, навчально-виховного процесу, господарський інвентар, миючі засоби, дезінфекція, дезінсекція, дератизація, страхування орендованого приміщення, встановлення та обслуговування пожежної сигналізації та інше пожежне забезпечення, заміри опору ізоляції, заміна приладів обліку, озеленення тощо)
- Медичні витрати (ліки та лікарські засоби, медичний інвентар, медичні огляди учнів та працівників, вакцинація тощо); оздоровлення
- Обслуговування інформаційної мережі закладу, оргтехніки
- Придбання обладнання та предметів тривалого користування (меблі, мультимедійне обладнання, література для бібліотеки, оргтехніка тощо)

- Ремонт (приміщень, комунікацій, дахів, вікон, фасадів, парканів, покриття доріг тощо), відновлення або облаштування спортивних та дитячих майданчиків тощо)
- Транспортні послуги
- Охорона
- Харчування
- Впровадження нових технологій
- Стимулювання якості (стипендії, гранти тощо).

Середня вартість навчання та утримання дошкільника в приватному ДНЗ, учня в приватному ЗНЗ

Середня вартість навчання та утримання дошкільника в приватному ДНЗ, учня в приватному ЗНЗ, приміром столиці, знаходиться у діапазоні 20 - 40 тис. грн на рік (без урахування харчування).

Саме верхня межа діапазону вартості є наближеною до реальної вартості навчання та утримання 1-го дошкільника або 1-го учня України з урахуванням усіх необхідних витрат навчального закладу, що працює в режимі повного дня (а не тільки захищених статей на оплату праці та комунальні послуги).

Для порівняння: вартість утримання дитини в комунальному інтернаті становить більше 40 000 грн на рік (майже всю суму складають захищені статті). Режим роботи приватної середньої школи як школи повного дня відрізняється від режиму роботи інтернату тим, що учні приватних шкіл уночі та на вихідних знаходяться вдома. Тобто вартість утримання учня у приватній школі не відрізняється суттєво від вартості утримання учня в комунальному інтернаті.

Середня вартість харчування дошкільника або учня, який навчається в режимі повного дня, з розрахунку вартості продуктів харчування становить близько 6 тис. грн на рік, що відповідає вартості харчування дитини в комунальному ДНЗ або комунальному інтернаті.

6. Принцип «кошти йдуть за учнем» у розрізі чинної нормативно-правової бази

- Загальна середня освіта визначена Конституцією України обов'язковою (Ст.53. КУ), а отже є *загальносуспільною потребою*, на яку закладаються необхідні видатки в Державному бюджеті України (Ст.95. КУ).

Відновлення державного фінансування на виконання державного стандарту кожним учнем приватних загальноосвітніх навчальних закладів не потребуватиме додаткових коштів до Державного бюджету України, адже кошти на загальну середню освіту кожного учня шкільного віку кожен рік відповідно до Бюджетного кодексу і відповідних постанов Уряду закладалися до Державного бюджету.

Надання загальноосвітнім навчальним закладом загальної середньої освіти учням упевнено можна класифікувати як виконання *державного замовлення*.

- Приватні загальноосвітні та дошкільні навчальні заклади існують у різних дозволених законодавством України організаційно-правових формах, майже всі працюють як суб'єкти підприємницької діяльності. Статус підприємства відповідно до Ст. 52., 62 Господарського кодексу України дозволяє законним чином реалізувати мету певної педагогічної ідеї як *суспільної* та *особистісної потреби*, не маючи на увазі обов'язкової мети в отриманні прибутку. Забезпечення матеріально-технічними та іншими ресурсами з боку держави для реалізації *пріоритетних державних потреб* передбачено п.2. Ст.47. Гл.4., Ст.12.,13. Гл.2. Господарського кодексу України.

Рух коштів

Для фінансування закладів дошкільної, загальної середньої освіти при розподілі спрогнозованого обсягу бюджетних коштів застосовується *формульний підхід*. Розподіл коштів між центральними та місцевими

органами влади здійснюється відповідно до правових та методологічних норм, визначених у Бюджетному кодексі України та затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 08.12.2010 №1149 зі змінами і доповненнями 2011 року *«Про затвердження Формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним бюджетом та місцевими бюджетами»*.

Розрахунки здійснюються на єдиних для бюджетів усіх адміністративно-територіальних одиниць принципах та методологічних засадах.

Розподіл обсягу видатків, приміром, на загальну середню освіту по адміністративно-територіальних одиницях здійснюється Міністерством фінансів за згаданою *Формулою* із застосуванням *фінансового нормативу бюджетної забезпеченості одного учня, приведених контингентів дітей у загальноосвітніх навчальних закладах у цілому* (на основі статистичних даних станом на 5 вересня року, що передує поточному), із застосуванням коригуючих коефіцієнтів.

Щодо формування столичного бюджету, то в п. 24 *Формули* наведено розрахунковий показник обсягу видатків на освіту зведеного бюджету м. Києва, який передбачає врахування *кількості учнів денних загальноосвітніх шкіл м. Києва та коефіцієнту приведення кількості учнів денних загальноосвітніх шкіл м. Києва у відповідність із кількістю учнів усіх загальноосвітніх шкіл*.

Потрібно звернути увагу на те, що стосовно загальної середньої освіти та дошкільної освіти немає жодних виокремлень щодо форми власності. Щодо, приміром, позашкільної освіти, яка не є обов'язковою, зроблено акцент на формах власності: *передбачається фінансовий норматив бюджетної забезпеченості одного учня (вихованця, слухача) позашкільного навчального закладу та кількість учнів позашкільних навчальних закладів комунальної власності*.

Згадана *Формула* розподіляє кошти лише до рівня області, району, міста обласного значення. Визначення конкретних напрямів і обсягів фінансування (відповідно до Ст.7 Бюджетного кодексу України) належить до компетенції і відповідальності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які на місцях займаються формуванням і затвердженням бюджетів.

Поряд з цим обов'язком органів місцевого самоврядування відповідно до Законів України «Про місцеве самоврядування» (Ст. 32.), «Про освіту» (Ст. 14.), «Про охорону дитинства» (Ст. 5.) є забезпечення розвитку *всіх* видів освіти, розвитку і вдосконалення мережі освітніх закладів *усіх* форм власності.

Важливо зазначити, що загальний обсяг фінансових ресурсів за кожним видом видатків, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, розраховується на підставі державних соціальних стандартів і нормативів, які встановлюються законом та іншими нормативно-правовими актами (п.3 Ст. 94 БК). Відповідно до *Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії»*, державні соціальні гарантії та державні соціальні стандарти і нормативи є основою для розрахунку видатків на соціальні цілі та формування на їх основі *бюджетів усіх рівнів* та соціальних фондів, міжбюджетних відносин, розробки загальнодержавних і місцевих програм економічного й соціального розвитку.

До повноважень Міністерства освіти і науки України належить визначення державних нормативів фінансового, матеріального забезпечення дітей, мінімальних нормативів матеріально-технічного, фінансового забезпечення ЗНЗ та ДНЗ (Ст.12 Закону України «Про освіту», п.1 Ст.37 Закону України «Про загальну середню освіту», п.1.Ст.19 Закону України «Про дошкільну освіту»). Відповідно до Положення про Міністерство, затвердженого Указом Президента України від 08.04.2011 № 410/2011, до

його компетенції належить затвердження мінімальних нормативів матеріально-технічного і фінансового забезпечення навчальних закладів.

У свою чергу, місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування повинні встановлювати, *не нижче* визначених Міністерством мінімальних нормативів, обсяги бюджетного фінансування закладів освіти, установ, організацій системи освіти, що є в комунальній власності, та забезпечувати фінансування витрат на їх утримання; забезпечувати розвиток мережі навчальних закладів, зміцнення їх матеріальної бази, господарське обслуговування (Ст.14 Закону України «Про освіту», Ст.32 Закону України «Про місцеве самоврядування»). Формування, забезпечення і дотримання відповідних нормативів є державною гарантією згідно Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» (Ст.4, 12, 16, 18, 19, 20, 21, 23). /До нормативів забезпечення відноситься забезпечення певної території мережею закладів освіти; до державних соціальних нормативів у сфері забезпечення навчальними закладами включаються норми матеріального забезпечення навчальних закладів та додаткових видів соціального і матеріального забезпечення учнів; *держава гарантує* забезпечення основних потреб громадян на рівні встановлених законом державних соціальних стандартів і нормативів; з метою надання соціальної підтримки населенню України в цілому встановлюються державні гарантії щодо: надання гарантованих обсягів обслуговування у сфері освіти; *державні соціальні гарантії є обов'язковими для всіх державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності; надання державних соціальних гарантій здійснюється на засадах адресності та цільового використання; розробка та виконання Державного бюджету України та місцевих бюджетів здійснюються на основі пріоритетності фінансування для забезпечення надання державних соціальних гарантій; залучення закладами освіти коштів з додаткових джерел фінансування не є підставою для зменшення бюджетного фінансування відповідно до*

нормативів; з метою забезпечення надання державних соціальних гарантій обраховуються нормативи фінансування поточних витрат на утримання мережі закладів освіти; держава здійснює фінансову підтримку *місцевого самоврядування* з метою забезпечення надання державних соціальних гарантій на основі нормативів витрат (фінансування)/.

На сьогодні в Україні відсутня система розроблених і затверджених соціальних норм і нормативів. Ч.10 Прикінцевих положень Бюджетного кодексу було закріплено доручення Кабінету Міністрів України протягом року забезпечити формування, встановлення та затвердження державних соціальних стандартів і нормативів з урахуванням вимог, встановлених Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії». На це завдання неодноразово звертали увагу керівники органів місцевого самоврядування через звернення Асоціації міст України до керівників державної влади України.

ДОРУЧЕННЯ НЕ ВИКОНАНЕ ДО ЦЬОГО ЧАСУ.

На тлі відсутності чітких стандартів забезпечення освіти порушуються державні гарантії на отримання обов'язкової загальної середньої та дошкільної освіти, відбувається хронічне недофінансування потреб освіти, значне навантаження щодо утримання ЗНЗ та ДНЗ лягло на плечі родин учнів та вихованців.

Такий стан речей не узгоджується із статтею 67 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», яка передбачає фінансування з боку держави в повному обсязі здійснення органами місцевого самоврядування наданих законами повноважень. Кошти, потрібні для здійснення органами місцевого самоврядування цих повноважень, щороку передбачаються у Законі України «Про Державний бюджет України».

За подальшого зростання собівартості освіти та на фоні падіння платоспроможності батьків унаслідок тривалої економічної та фінансової кризи, у тому числі подальшої диференціації платоспроможності батьків, збільшуватиметься кількість дітей із малозабезпечених родин, батьки яких не можуть розраховувати на надання своїм дітям якісної освіти не через відсутність у дітей здібностей, а передусім через свою неспроможність доплачувати за освіту. Таким чином, посилюватиметься і без того зростаюча соціальна нерівність.

За таких підстав громадським об'єднанням сфери освіти, у першу чергу батьків, можна:

1. Використати

Ст.25 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії»: Контроль за дотриманням законодавства про державні соціальні стандарти і нормативи та державні соціальні гарантії здійснюється органами державної влади та органами місцевого самоврядування із залученням громадських організацій та незалежних експертів на засадах гласності.

Ст.3 Закону України «Про місцеві державні адміністрації»: Принципами діяльності місцевих державних адміністрацій, структурними підрозділами яких є місцеві органи управління освіти, є пріоритетність прав людини і відповідальність перед людиною за свою діяльність.

2. Апелювати до

Ст.56 КУ: Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Завдання сучасних стратегічних програм розвитку України

Відновлення обов'язкового фінансування на отримання державного стандарту освіти кожним учнем України незалежно від місця навчання знаходиться в контексті визначеної сучасної державної політики в сфері освіти. Так у *Програмі економічних реформ 2010-2014* були закладені положення щодо «розробки й переходу до єдиного стандарту вартості навчання одного учня/студента; переходу у фінансуванні навчальних закладів від принципу утримання закладів до принципу формування їх бюджетів, виходячи з кількості учнів та стандарту вартості навчання одного учня/студента». Відповідні положення закладені в *Національній стратегії розвитку освіти України на 2012-2021 роки*.

Сфера освіти є пріоритетною сферою соціально-економічного і культурного розвитку суспільства України як соціальної держави. Щороку у положеннях Основних напрямів бюджетної політики визначено завдання щодо запровадження механізму фінансового забезпечення соціальних послуг за принципом «гроші ходять за одержувачем послуг».

На думку генерального директора Центру міжнародної мобільності та співробітництва у Фінляндії (Фінляндія – світовий лідер розвитку освіти і добробуту країни) *Пасе Сахлберга*, освітня політика в Україні має бути більш справедливою в питаннях фінансування навчальних закладів. Необхідно побудувати навчання і виховання таким чином, щоб задовольнити потреби **кожної** дитини. На зміну соціальній політиці, орієнтованій на проблеми середньостатистичної людини, має прийти політика, сконцентрована на потребах конкретних соціальних груп та **реальної** людини.

7. Перші кроки та етапи реалізації принципу «кошти ходять за дитиною» у м. Києві на сучасному етапі в рамках проекту:

- **Визначення пілотних шкіл за бажанням:**
  - *приватні* – з наступним укладенням контракту з кожною приватною школою на виконання державного замовлення щодо надання обов’язкової освіти;
  - *комунальні* – з наступним отриманням повноцінного статусу *юридичної особи* і можливостями укласти угоди з батьками та іншими фізичними та юридичними особами, реалізуючи *принцип державно-приватного та державно-громадського партнерства*;
- **Формування механізму «освітнього ваучера»** для батьків, які обирають інші форми здобуття обов’язкової освіти для власних дітей.

I етап:

- фінансування потреб учня комунального навчального закладу за принципом нормативного фінансування режиму функціонування;
- фінансування потреб учня приватного навчального закладу в розмірі державного трансферту фінансового нормативу бюджетної забезпеченості.

II етап: формування проекту «соціального стандарту освіти» з урахуванням фінансування режиму розвитку та стимулювання якості.

III етап: напрацювання «київського освітнього кошика учня» - «соціального стандарту освіти столиці».

Можливі механізми реалізації принципу «кошти ходять за дитиною»

у м. Києві в приватних школах столиці:

1 Механізм. Бюджетна програма «Забезпечення виконання державного та столичного стандарту освіти в навчальних закладах приватної форми власності за принципом «гроші ходять за дитиною» в м. Києві»

Для реалізації програми :

Варіант 1. Бюджетні кошти на виконання державного стандарту конституційно обов'язкової загальної середньої освіти надходять на власний рахунок приватної середньої школи в комерційному банку з розрахунку кількості учнів станом на 5 вересня року, що передує поточному.

У межах повноважень Державного казначейства України.

Варіант 2. Приватна середня школа відкриває спеціальний рахунок у Державному казначействі України, на який надходять бюджетні кошти на виконання державного стандарту конституційно обов'язкової загальної середньої освіти з розрахунку кількості учнів станом на 5 вересня року, що передує поточному.

У межах повноважень Державного казначейства України.

2 Механізм Створення столичної «Картки киянина-школяра». (За прикладом столичної «Картки киянина» і принципом ваучера)

Використовується у випадку бажання родини здобути загальну середню освіту прискорено чи у формі екстернату, чи в інших формах, передбачених Ст.13. Закону України «Про загальну середню освіту», навчати власну дитину не в комунальному навчальному закладі, а в ліцензованому приватному навчальному закладі, або на договірних умовах з ліцензованими репетиторами з подальшою державною атестацією у відповідному комунальному або у відповідному ліцензованому приватному навчальному закладі.

Додаток 2.

Параметри, які потрібно враховувати при побудові бюджету приватної школи (станом на 2013 рік)

- **Оптимальна кількість учнів у школі – 200 осіб.** (Можливі різні конфігурації мережі, приміром, по 2 класи в початковій школі та по 1 класу в старшій школі, або 2-3 групи дошкільнят і по 1 класу з 1-го по 11 -й)

Зауваження:

- У Фінляндії (світовий лідер освіти) оптимальною вважається школа до 100 учнів.
  - За даними МОНУ, кожна 4-та комунальна середня школа в Україні навчає менше 100 учнів.
  - У столиці провідні комунальні гімназії та ліцеї мають у своєму складі 200-400 учнів.
- **Оптимальна площа школи на 200 учнів – 2 500 кв. м.** (відповідно ДБН України з урахуванням виконання *всіх ліцензійних вимог* щодо наявності необхідних навчальних приміщень, рекреацій, спеціалізованих кабінетів (фізики, хімії, біології, інформатики, трудових майстерень тощо), їдальні, медичної та психолого-логопедичної служби тощо:
    - 10 кв. м на 1 учня звичайної школи або садочка,
    - 15 кв м на 1 учня гімназії або ліцею.
- Необхідна відповідно до чинних нормативів кількість працівників для виконання державних стандартів освіти, обслуговування освітнього процесу та утримання учнів, школи на 200 учнів, яка працює в режимі повного дня – **60 працівників (40 – педагогічні працівники, 20 – адміністративно-технічний персонал)**. Робочі місця створені НЕ за рахунок бюджетних коштів.
- Оптимальне співвідношення учнів та співробітників школи в країнах, що створили успішні освітні системи, становить $\frac{1}{4}$.

- Рівень заробітних плат повинен бути не нижче, ніж по галузі. За даними Департаменту освіти та науки м. Києва, **середня ЗП по галузі становила близько 3 000 грн.**
- На тлі кризи Пенсійного фонду приватна школа сплачує НЕ за рахунок бюджетних коштів більше 700 000 грн Єдиного соціального внеску.
- Приватна школа сплачує не за рахунок бюджетних коштів близько 300 000 грн прибуткового податку з ЗП, що спрямовується на формування столичного бюджету.

Вартість комунальних послуг залежить від встановлених у державі тарифів, що постійно зростають. А саме:

- Вартість 1 Гкал становила 990 грн. За тепловий сезон за умови централізованого опалення і встановленого лічильника використовується близько 600 Гкал. Отже, вартість теплового сезону становила близько 600 000 грн.
- Вартість електроенергії за рік становила 140 000 грн.
- Вартість водопостачання та водовідведення становила 20 000 грн.
- У складі середньої оплати за навчання на рік у 30 000 грн. з урахуванням ПДВ та щомісячної інфляції вартість комунальних послуг становила 15%.

Щодо ОРЕНДИ приміщень:

- Середня вартість орендної плати за 1 кв. м. приміщення по м. Києву становить близько 30 грн.
- Щомісячна вартість оренди становить 75 000 грн (без ПДВ). Щорічна вартість оренди з урахуванням ПДВ та щомісячної інфляції становить більше 1 000 000 грн. У річному бюджеті в 6 мільйонів оренда плата складає більше 15%.
- Для 1 учня оренда приміщення на місяць коштує 30 грн. x 12 кв. м (середній необхідний рівень) = 360 грн. На рік: 360 грн. x 12 місяців = 4 320 грн. У складі середньої оплати за навчання на рік у 30 000 грн. з урахуванням ПДВ та щомісячної інфляції орендна плата становить 15%.

- За всіма економічними законами, висновками провідних світових та європейських економічних експертів суб'єкт господарювання має спроможність проводити власну діяльність за умови, що комунальні послуги разом з орендною платою за приміщення не перевищують 25%. Для освітніх інституцій ця цифра повинна становити не більше 15%.
- У країнах, які створили успішні освітні системи, у середньому фонд оплати праці в бюджеті школи складає до 78% (зокрема в країнах ОЕСР). У приватних школах Києва фонд оплати праці (з нарахуваннями) складає 60%.

ВИСНОВОК:

1. Єдина стаття бюджету приватної школи, відсутність якої не впливає на якість освітнього процесу та ефективність роботи навчального закладу і не потребує витрат з місцевого бюджету або бюджетів інших суб'єктів господарювання, – це орендна плата за користування приміщеннями.
2. *Приватна школа не може підвищувати оплату за навчання у зв'язку з тривалою економічною кризою і значним падінням платоспроможності батьків. Для більшості споживачів послуг приватної освіти на даному етапі 30 000 грн на рік є максимальною величиною вартості навчання.*
3. *Приватна школа не може приймати на навчання більшу кількість учнів за умови виконання всіх нормативів для розміщення у відповідних приміщеннях відповідної кількості дітей, а також унаслідок падіння якості освіти у зв'язку зі зменшенням можливостей для повноцінного індивідуального підходу до кожного учня (одна з головних мотивацій навчати дитину в приватній школі).*
4. *Приватна школа не може знизити вартість навчання і не фінансувати інші, окрім за оренду приміщень, статті витрат, адже собівартість постійно підвищується і має певний індикативний рівень, нижче якого втрачається потенційна можливість надавати освітні послуги (підвищується вартість енергоносіїв, комунальних послуг, рівень заробітних плат по галузі, необхідного навчально-методичного забезпечення, обладнання тощо).*
5. За умови сплати орендної плати за приміщення необхідні статті бюджету знаходяться в дефіциті.

6. Школа опиняється перед вибором: або утримувати і розвивати школу і накопичувати борги по орендній платі, або мати проблеми з функціонуванням навчального закладу. Більшість приватних шкіл столиці, що орендують приміщення комунального майна, за умови сплати орендної плати за приміщення за встановленими в столиці тарифами, втратили потенційну спроможність зберігати та розвивати власні навчальні заклади і будуть вимушені накопичувати борги і з часом припинити власну діяльність.

Зберегти приватні середні школи та дитячі садочки і створити умови для їхнього розвитку можливо лише за умови ЄДИНОГО на сьогодні можливого кроку з боку влади:

встановити символічну орендну плату за приміщення і надати можливість довготривалої оренди для залучення інвестицій.

Додаток 3.

Основними проблемами, що стримують розвиток регіонів, учасники *10-го фінансово-економічного форуму «Інноваційні форми місцевого і регіонального розвитку як інструмент посилення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування»*, який відбувся 6 вересня 2012 року й організатором якого був *Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень*, визнали недостатньо прозорий для громадян розподіл місцевих бюджетів, низький рівень фінансової забезпеченості делегованих повноважень одночасно з відсутністю зацікавленості в підвищенні ефективності менеджменту.

Стосовно зміни принципів міжбюджетних відносин учасники форуму наголошують, що обсяг дотацій вирівнювання має розраховуватися на основі уніфікованих стандартів надання соціальних послуг. Такі стандарти суттєво відрізняються від існуючих нормативів. *Стандарти мають розглядатися з погляду послуги для окремого громадянина і враховувати критерії кількості, якості та доступності зазначених послуг.*

Деякі пропозиції Національного конгресу місцевого самоврядування урядові

щодо Декларації цілей та завдань бюджету на 2014 рік

(В основу документа покладено пропозиції Асоціації міст України

щодо заходів, спрямованих на практичну реалізацію

принципу фінансової автономії місцевого самоврядування)

- Повне забезпечення в Законі України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» місцевих бюджетів коштами для здійснення видатків на виконання делегованих повноважень.

Для цього внести зміни до бюджетного законодавства, якими:

- 1) Внести зміни до Бюджетного кодексу України, доповнивши перелік документів, що подаються разом із проектом закону про Державний бюджет України, детальними розрахунками розмірів фінансових нормативів бюджетної

забезпеченості за видами місцевих бюджетів, галузями та в розрізі контингенту (приміром, школярів та дошкільнят). Передбачити, що до фінансового нормативу бюджетної забезпеченості додається перелік соціальних програм, які враховувалися при розрахунку нормативу, та перелік усіх нормативно-правових актів, що визначають вартісні чи кількісні показники програм (типова штатна чисельність, мінімальна вартість харчування, витрати на медикаменти, гранична наповнюваність груп та класів тощо). Бюджетні програми (норми, стандарти), які не увійшли до цього переліку, належать до необов'язкових для виконання за рахунок місцевих бюджетів. Передбачити, що формула міжбюджетних розрахунків визначається в постанові Кабінету Міністрів України, яка публікується не менш ніж за 3 місяці до схвалення урядом проекту держбюджету на наступний рік.

2) Закріпити оптимізовані за наслідками діяльності робочих груп при галузевих міністерствах відповідно до доручення Першого віце-прем'єр-міністра фінансові нормативи за галузями освіти, охорони здоров'я, культури та мистецтв, соціального захисту та забезпечення, фізкультури та спорту.

3) Затвердити в натуральному та вартісному вираженні перелік соціальних стандартів та нормативів надання суспільних послуг закладами бюджетної сфери, штатних нормативів, типових штатів та нормативів забезпечення населення закладами соціально-культурної сфери.

4) Передбачити здійснення розрахунку видатків, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, на підставі державних соціальних стандартів та нормативів, які корелюються з галузевими стандартами надання суспільних послуг та оптимізованими фінансовими нормативами бюджетної забезпеченості.

- Забезпечення повного фінансування з держбюджету державних цільових програм, виконання яких покладається на органи місцевого самоврядування.
- Встановлення посадового окладу (тарифної ставки) працівника першого тарифного розряду Єдиної тарифної сітки на рівні чинного розміру мінімальної заробітної плати зі збереженням співвідношення в посадових окладах (тарифних ставках) працівників усіх розрядів Єдиної тарифної сітки.

За інформацією про виконання доручення Кабінету Міністрів України від 20.06.2011 р. №29606/1-11 до листа Асоціації міст України від 10.06.2011 р. №5-154, Міністерство освіти і науки України неодноразово пропонувало Мінфіну у Формулі розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів, затвердженій постановою КМУ від 08.12.210 р. №1149, врахувати додаткові кошти з метою недопущення зменшення видатків із розрахунку на одного учня, а також створення належних умов для навчання та виховання дітей у навчальних закладах (поліпшення матеріально-технічної бази закладів, забезпечення необхідного рівня технічного стану котелень, тепломереж, систем гарячого та холодного водопостачання, електрообладнання, каналізації, дахів, будівель, заміна застарілого обладнання тощо). Поки що Мінфіном ця пропозиція не підтримана.

Додаток 4.

Для визначення реальної вартості навчання та утримання дитини, зокрема школяра або дошкільника, важливо врахувати всі кошти, що їх витрачають держава та суспільство на освіту.

Давати комплексну оцінку величині коштів, виділених державою на загальну середню та дошкільну освіту, а також ефективності їх використання потрібно, враховуючи:

- *прямі кошти з Державного бюджету України;*
- *кошти місцевих бюджетів, сформованих за рахунок власних доходів;*
- *кошти, передані як міжбюджетні трансферти з держбюджету до місцевих бюджетів,*
- *а також, так би мовити, непрямі кошти – такі, що містяться всередині коштів, передбачених на:*

органи управління освітою (у тому числі загальною середньою та дошкільною),

наукові й методичні установи (мають сектори загальної середньої та дошкільної освіти в полі своєї уваги і своїх повноважень),

післядипломну освіту (відповідає за підготовку фахівців також для загальної середньої та дошкільної освіти),

видавництво навчально-методичного забезпечення (включає в себе і навчально-методичне обладнання для ЗНЗ та ДНЗ),

реалізацію програм, що сприяють розвитку освіти (енергоефективність, питна вода, оздоровлення, підвищення престижу професії педагога тощо – потрібно виокремлювати кошти, що були спрямовані саме на ЗНЗ та ДНЗ або працівників загальної середньої та дошкільної освіти);

капітальне будівництво або реконструкції (доволі часто будівництво нових ЗНЗ та ДНЗ або реконструкції (особливо комунікацій) фінансуються не через інституції, що є головними розпорядниками бюджетних коштів, але не відповідають за освіту);

спрямовані на окремі від загальної середньої та дошкільної освіти статті в місцевих бюджетах: утримання груп централізованого господарського обслуговування (у тому числі ЗНЗ та ДНЗ), централізованих бухгалтерій органів управління освіти місцевої влади (що обслуговують і ЗНЗ та ДНЗ), служб технічного нагляду за будівництвом і капітальним ремонтом, методичну роботу та інші заходи у сфері освіти;

кошти батьків, спрямовані безпосередньо на загальну середню та дошкільну освіту власних дітей, у тому числі через внески до благодійних фондів при ЗНЗ та ДНЗ.

Складність відповідного дослідження полягає у відсутності достатньої прозорості у формуванні та реалізації бюджетної політики України. Про це йдеться в дослідженні відкритості бюджетів за 2012 рік, проведеному організацією ІВР ((*International Budget Partnership*)). На думку директора Центру політичних студій та аналітики Віктора Тарана, ключовими причинами такого

становища щодо прозорості й відкритості бюджетної політики є «недостатнє залучення громадськості на етапі підготовки проектів місцевих бюджетів; відсутність публікації на сайтах органів влади прийнятих бюджетів разом з усіма додатками, у яких розписана інформація про всі доходи та видатки відповідного органу влади; закритість звітів про виконання бюджетів; недостатній рівень доступу громадян до бюджетної документації; низький рівень подання інформації в річному звіті про виконання бюджету та відсутність в Україні суспільного бюджету». До цього слід додати відсутність відповідей або *формальні* відповіді на запити громадськості щодо позицій формування бюджету та його виконання.

Забезпечення прозорості використання коштів відповідно до *Національної доктрини розвитку освіти в Україні у XXI ст.* є **одним з базових принципів ефективності використання фінансових ресурсів, спрямованих на освіту.**

На думку *експерта Центру політичних студій та аналітики Володимира Тарная*, однією з ключових проблем у даному питанні є відсутність у громадян відчуття того, що саме їхніми коштами розпоряджаються чиновники на місцях і що ефективність використання цих коштів має контролюватися суспільством.

***

3. Покроковий план дій загальноосвітнього навчального закладу до впровадження принципу «Гроші ходять за дитиною»

Олексюк Світлана Валентинівна, директор середньої загальноосвітньої школи № 5 Печерського району

Провідні міжнародні експерти вважають *фінансування з розрахунку на одного учня* одним з головних організаційних принципів реформи в галузі загальної середньої освіти, гарантією дотримання права на рівний доступ до якісної освіти всіх громадян. Більшість європейських країн використовують цей принцип як основу для ефективної *децентралізації освітніх систем*. В Україні також існують дослідження цієї проблеми, однак до дієвих зрушень у напрямі

реалізації програми «Шкільний ваучер» поки справа не дійшла. Для забезпечення прозорості в освіті за короткий термін Департаментом освіти та науки міста Києва зроблено перші кроки. З метою розвитку процесу пропоную здійснити наступні заходи:

1. Створити робочу групу проекту. Включити до розробки проекту фахівців: юристів, фінансистів, управлінців, директорів шкіл усіх типів та форм власності.

В Україні відсутній спеціальний закон, що регламентував би діяльність юридичних осіб публічного права, якими є комунальні навчальні заклади. Це створює безліч перешкод щодо державної реєстрації і набуття повноцінних прав юридичної особи, що вже визначено освітнім законодавством, для комунальних НЗ.

Навчальні заклади не можуть використовувати вже визначені Законами України права у сфері фінансування, матеріально-технічного забезпечення, а також не можуть нести безпосередню відповідальність за невиконання цих прав.

Сучасні державні та комунальні навчальні заклади не набули до цього часу всіх ознак юридичної особи публічного права. Навчальний заклад не є розпорядником коштів, не має рахунків ані в комерційному банку, ані в Держказначействі. Зокрема, заробітну плату співробітники отримують через відповідні управління чи відділи, або інші структурні підрозділи виконавчих комітетів місцевого самоврядування; через ці управління відбувається сплата Єдиного соціального внеску.

- Облік усіх наявних матеріальних цінностей веде централізована бухгалтерія відповідних управлінь.
- Навчальний заклад не зареєстрований у податковій адміністрації.
- Навчальний заклад не має документів на приміщення, землю, комунікації.

- Навчальний заклад не має права підписувати договори з іншими юридичними та фізичними особами на виконання робіт, надання послуг, придбання матеріальних цінностей.
- Усі благодійні внески батьків (кошти, роботи, матеріальні цінності) на підтримку НЗ потрібно передавати на облік бухгалтерії відповідного управління. Це ускладнює оперативні стосунки між навчальним закладом та благодійним фондом, адже потребує участі третьої сторони.
- Навчальний заклад не уповноважений самостійно запроваджувати платні послуги, здавати в оренду тимчасово вивільнені приміщення та обладнання.

2. Здійснити розрахунки та порівняльний аналіз фактичної вартості навчання однієї дитини у загальноосвітніх навчальних закладах за типами та районами за ряд років.

Деякі риси формування кошторису школи на цей час:

- Навчальний заклад не розробляє проект власного індивідуального кошторису, не готує штатний розпис – за нього це робить економіст централізованої бухгалтерії відповідного органу управління освіти
- у подальшому адміністрація навчального закладу повинна оперативно інформувати закріпленого бухгалтера відповідного органу управління освіти про будь-які зміни щодо складу працівників, їх кваліфікації та навантаження.

В умовах відсутності механізму фінансування освіти за принципом «гроші ходять за дитиною» в Україні відбувається фінансування навчального закладу як *структурного підрозділу бюджетної установи районного або міського рівня – районного або міського управління освіти, яке в свою чергу є структурним підрозділом районної або міської державної адміністрації* – головних розпорядників бюджетних коштів в освіті.

Потрібно зауважити, що, оскільки у загальному фонді кошторису навчального закладу, як правило, *відсутні* всі статті видатків, крім захищених, то це означає одне з двох:

Варіант А Послуги, необхідні навчальному закладу для забезпечення його життєдіяльності, надаються за кошти безпосередньо місцевого бюджету організаціями, з якими місцева влада уклала відповідні угоди на користь навчального закладу.

При цьому необхідні школі для проведення навчально-виховного процесу обладнання, інвентар, матеріали передаються від органів виконавчої влади до навчального закладу *у натуральній формі та відображаються у видатках безпосередньо місцевого бюджету на освіту.*

Варіант Б Якщо необхідні для забезпечення діяльності навчального закладу обладнання, інвентар, матеріали та послуги не надаються з місцевого бюджету взагалі або надаються частково, школа повинна *самостійно* залучити інші (позабюджетні) джерела до фінансування цих *непрофінансованих (недофінансованих) видатків.*

2. Вивчити закордонний досвід щодо складових формули вартості навчання однієї дитини

Вартість ваучера у різних країнах розраховується по-різному. Серед його складових можуть бути:

- витрати на навчальну літературу, матеріальне забезпечення школи і спеціалізованих кабінетів, лабораторій, спортзалів тощо;
- оплата шкільного колективу (педагогів та допоміжних спеціалістів), охорони, медичних і спеціальних працівників включно з витратами на перекваліфікацію та підвищення кваліфікації;
- оплата комунальних послуг.

Але "Освітній кошик" кожної дитини повинен передбачати кошти на підручники, навчальне обладнання та інші видатки, пов'язані з навчально-виховним процесом.

Вартість бюджетного трансферту на виконання державного стандарту конституційно обов'язкової загальної середньої освіти кожним школярем України на рік з розрахунку на 1 учня станом на 2013 рік становила: 8 123 грн (включає тільки кошти на захищені статті).

Собівартість навчання одного учня-киянина з урахуванням усіх потреб навчально – виховного процесу, нової вартості комунальних послуг, захищених статей та без капітальних вкладень коливається за типами шкіл міста від 16 до 40 тисяч грн на рік.

- 3. Визначити переваги та ризики впровадження пілотного проекту «Гроші ходять за дитиною». Презентувати результати дослідження.**
4. Здійснити розрахунки щодо фінансової ефективності впровадження пілотного проекту «Гроші ходять за дитиною».
5. Розробити перспективний план впровадження пілотного проекту «Гроші ходять за дитиною».
6. Підготувати проект рішення Київради щодо запровадження пілотного проекту «Освітній ваучер» у Києві.

До проекту включити розробку:

1. Положення про автономний навчальний заклад.
2. Розробку програм розвитку навчальних закладів, які беруть участь у проекті на 5 – 10 років.

Рішення
колегії Департаменту освіти і науки, молоді та спорту
виконавчого органу Київської міської ради
(Київської міської державної адміністрації)

від 29 жовтня 2014 р.

№ 5/1-2014

**Про прозорість у використанні
бюджетних коштів та відкритість благодійної
допомоги навчальним закладам**

Заслухавши та обговоривши інформацію директора Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Фіданян О.Г., виступаючих та доповідь начальника управління освіти Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації Ярової Є.В.

колегія ухвалює:

1. Інформацію директора Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Фіданян О.Г. «Про прозорість у використанні бюджетних коштів та відкритість благодійної допомоги навчальним закладам» та доповідну записку начальника управління освіти Шевченківської районної в місті Києві державної Ярової Є.В. «Актуальні питання співпраці навчальних закладів «Шевченківського району з батьківською громадою» взяти до відома.
2. Затвердити склад робочої групи з питань відпрацювання рекомендацій щодо співпраці навчальних закладів з благодійними фондами (організаціями, установами) **додається.**
3. Начальникам управлінь освіти районних в місті Києві державних адміністрацій:
  - 3.1. Здійснювати контроль за систематичним звітуванням керівників навчальних закладів перед батьківською та педагогічною громадськістю про використання благодійних і спонсорських коштів.

Постійно
  - 3.2. Розміщувати на сайтах районних управлінь освіти інформації про надходження позабюджетних коштів на спецрахунки.

Постійно
  - 3.3. Забезпечити постійне інформування громадськості про надходження та використання благодійних внесків, шляхом розміщення відповідних матеріалів на сайтах навчальних закладів.

Постійно
  - 3.4. Зобов'язати керівників комунальних навчальних закладів проводити роз'яснювальну роботу серед громадськості щодо заборони примусового збору коштів з батьків у вигляді благодійних внесків.

Постійно

4. Центру моніторингу вивчити та узагальнити столичний, вітчизняний та закордонний практичні досвіди (моделі) прозорої налагодженої співпраці навчального закладу та батьківської громадськості щодо надання матеріальної підтримки.

До 03 березня 2015 року

5. Провести спільне засідання голів районних об'єднаних батьківських комітетів загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва та представників Департаменту щодо подальшої співпраці.

До 07 листопада 2015 року

Голова колегії

О. Фіданян

Секретар колегії

О. Русецька

Рішення
колегії Департаменту освіти і науки, молоді та спорту
виконавчого органу Київської міської ради
(Київської міської державної адміністрації)

від 29 жовтня 2014 р.

№5/2-2014

**Про впровадження пілотного проекту
«Гроші ходять за дитиною»**

Ознайомившись та обговоривши інформацію директора Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Фіданян О.Г. «Про впровадження пілотного проекту «Гроші ходять за дитиною», виступаючих

колегія ухвалює:

1. Інформацію директора Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Фіданян О.Г. «Про впровадження пілотного проекту «Гроші ходять за дитиною» взяти до відома.
2. Департаменту освіти і науки, молоді та спорту створити робочу групу щодо підготовки технічного завдання стосовно впровадження пілотного проекту «Гроші ходять за дитиною».
3. Начальникам управління освіти районних в місті Києві державних адміністрацій організувати проведення семінарів з питань розвитку економічної компетентності керівників навчальних закладів та професійного управління економічною діяльністю навчальних закладів.

До 14.11.2014

Щорічно

Голова колегії

О. Фіданян

Секретар колегії

О. Русецька